

Yrittäjän työtulo vuonna 2012

Eläketurvakeskuksen ohjeet yrittäjän työtulon määrittämiseksi 1.1.2012 alkaen

Ohjeen yleisteksti on vuoden 2012 mukainen ja palkkatilastoluvut on tarkistettu lokakuun 2010 tasoon.

Toimialakohtaiset rahasuureet ovat vuoden 2011 indeksitasossa. Kun näitä toimialakohtaisia ohjeita käytetään vuonna 2012, on niitä sovellettaessa otettava huomioon seuraavaa:

Palkkakerroin nousee vuoden 2012 alusta pistelukuun 1,291. Vuoden 2011 pisteluku oli 1,253. Näin ollen palkkakertoimen nousu vuodesta 2011 vuoteen 2012 on 3,03 prosenttia.

Jos toimialaohjeen YEL-työtulo on sidottu muuhun kuin rahalliseen suureeseen, kuten esimerkiksi tuntimäärään tai henkilömäärään, työtulo tarkistetaan vuoden 2012 tasoa vastaavaksi kertomalla se luvulla 1,03.

Jos YEL-työtulo perustuu rahaan, kuten esimerkiksi liikevaihtoon, voidaan julkaisun ohjeita käyttää sellaisenaan. Tällöin on myös vaihtoehtona tarkistaa sekä rahaan perustuvaa suuretta että yrittäjälle määritellyä työtuloa kertoimella 1,03.

2011

Yrittäjän työtulo

Eläketurvakeskuksen ohjeet
yrittäjän työtulon määrittämiseksi

Eläketurvakeskus
PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Eläketurvakeskuksen ohjeet yrittäjän työtulon määrittämiseksi

Tämä ohjekirja sisältää yrittäjän eläkelaisa tarkoitetut Eläketurvakeskuksen ohjeet yrittäjän YEL-eläkkeen perustana olevan työtulon määrittämiseksi.

Ohjekokoelman luvut on laadittu yhteistyössä yrittäjien toimialajärjestöjen kanssa ja työn aikana on kuultu asiantuntijoita YEL-eläkelaitoksista sekä Suomen Yrittäjät ry:stä.

Tämä julkaisu korvaa aikaisemmat työtulo-ohjeet. Julkaisun luvut vastaavat vuoden 2011 tasoa. Toimialajärjestöjen ryhmittelyssä on sovellettu Tilastokeskuksen käyttämää toimialaluokitusta TOL 2002.

Julkaisuun sisältyy myös palkkatilastolukuja työtulon määrittämisen helpottamiseksi toimialoille, joille ei ole saatu soveliaista toimialajärjestön ohjetta.

Ohjeluvut ovat voimassa sellaisenaan vuonna 2011. Kun ohjelukuja sovelletaan vuoden 2011 jälkeen, on työtulotaso tarkistettava palkkakertoimen muutosta vastaavaksi. Tämä koskee erityisesti niitä ohjeita, joissa työtulotasoa ei ole kytketty rahalliseen suureeseen kuten liikevaihtoon tai vuosimyyntiin.

Tämä ohjekokoelma julkaistaan suomeksi ja ruotsiksi Eläketurvakeskuksen internet-sivuilla osoitteessa www.etk.fi > Vakuuttaminen > Yrittäjän vakuuttaminen > Yrittäjän työtulo-ohjeet.

Helsinki, joulukuu 2010

Eläketurvakeskus

TYÖTULON MÄÄRITTÄMINEN

- 3 Miksi YEL-työtulo on mitoitettava oikein
- 3 Ohjeiden soveltaminen
- 4 Palkkakertoimen vaikutus
- 5 Ammatillinen hakemisto
- 11 Toimialajärjestöjen hakemisto
- 14 Työtulo-ohjeet toimialoittain
- 57 Palkkatilastoluvut

TIETOA YEL-VAKUUTTAMISESTA

- 62 Yrittäjä
- 62 YEL:n mukainen vakuuttamisvelvollisuus
- 63 Mitä YEL ei koske
- 63 Yrittäjätoiminta ulkomailla
- 63 Muutokset YEL:n yrittäjämääritelmään vuoden 2011 alusta
- 64 Vuoden 2011 YEL-muutoksen voimaantulo ja siirtymäsäännöksiä
- 64 Yrittäjätoiminta ammatinharjoittajana tai eri yhtiömuodoissa
- 66 Välillinen omistus
- 67 Esimerkkejä vakuuttamisesta eri yritysmuodoissa
- 69 Bulvaani
- 69 Sivutoimi tai kausiluonteiset työt
- 69 Maatilatalouden yhteydessä harjoitettu yrittäjätoiminta
- 69 YEL-vakuutuksen tekeminen
- 70 YEL-työtulon määrä ja sen vahvistaminen
- 71 Työtulon muuttaminen
- 71 YEL-työtulo ja vakuutusmaksun jousto
- 73 Muutoksenhaku YEL-asioissa annettaviin päätöksiin
- 73 YEL-maksujen maksaminen
- 73 Aloittavan yrittäjän maksualennus
- 74 YEL-maksujen vähentäminen verotuksessa
- 74 YEL-vakuuttamisen laiminlyönti
- 74 Eläkkeellä ollessa tapahtuva työskentely kartuttaa eläkettä
- 75 Vakuutuksen päättäminen
- 75 Vapaaehtoinen YEL-vakuuttaminen
- 75 Vapautukset vakuuttamisvelvollisuudesta
- 75 YEL-eläkkeen määräytyminen
- 76 Sosiaalietuuksista eläkettä
- 76 Eläkeote
- 76 Lomakkeet
- 77 Yksilöllinen eläkevakuutus täydentää
- 77 YEL-vakuutuksen ja yksilöllisen eläkevakuutuksen eroja
- 80 Esimerkkejä YEL-eläketurvasta ja vakuutusmaksuista
- 85 YEL-asioita hoitavat eläkelaitokset

TYÖTULON MÄÄRITTÄMINEN

Miksi YEL-työtulo on mitoitettava oikein

Tämän ohjeen tärkein tehtävä on saada määrittelyksi yrittäjälle työpanosta vastaava YEL-työtulo. Oikea työpanoksen määrittely on tärkeää seuraavista syistä:

- Yrittäjä saa työpanosta vastaavalla YEL-työtulolla asianmukaisen työkyvyttömyys-, työttömyys- ja vanhuuseläketurvan sekä perhe-eläkkeeseen oikeutetut omaiset yrittäjän kuoltua perhe-eläketurvan.
- Yrittäjä saa mm. oikeudenmukaisen sairausvakuutuslain mukaisen sairauspäivärahan ja äitiys-, isyys- ja vanhempainrahan, jos YEL-työtulo on oikein mitoitettu. Näin siksi, koska nämä päivärahat määräytyvät vahvistetun YEL-työtulon perusteella, eivät verotuksessa vahvistetun ansiotulon mukaan.
- Yrittäjän on hyödyllistä myös työttömyysturvasäännösten vuoksi pitää YEL-työtulonsa oikealla tasolla. Yrittäjä pääsee työttömyysturvan piiriin, jos hänen YEL-työtulokseen on vahvistettu vähintään 8 520 euroa vuoden 2012 tasossa.
- Työtulon määrä vaikuttaa myös osa-aikaeläkkeelle pääsemiseen. Osa-aikaeläkkeen yhtenä edellytyksenä on, että yrittäjätoiminta on koko-aikaista. Tällaiseksi yrittäjätoiminta katsotaan, jos YEL-työtuloksi on vahvistettu vähintään 14 211,69 euroa vuoden 2012 tasossa.

Ohjeiden soveltaminen

Ohjetta käytettäessä työtulon ensisijaisena määrittelyperusteena käytetään yrittäjän oman alan tai lähinnä soveltuvan alan järjestön ohjetta tarkasteluvouden tasoon indeksoituna. Jos soveliaista toimialajärjestön ohjetta ei ole, työtulon määrittelyssä voidaan käyttää apuna julkaisuun sisältyviä palkkialastolukuja.

Yrittäjän työtulo voidaan vahvistaa ohjeellista tasoa korkeammaksi, jos yrittäjän työpanos tai yritystoiminnan laajuus sitä edellyttävät.

Yrittäjän työtulo voidaan vahvistaa ohjeiden edellyttämää matalammalle tasolle perustellusta syystä, esimerkiksi sivutoimisuuden tai kausiluonteisuuden takia. Samoin yrittäjän alentunut työkyky voi vaikuttaa alentavasti YEL-työtuloon.

Hyvin pienillä tuloilla toimeentulevien yrittäjien YEL-työtulon oikea määrittely on ongelmallista. Nämä yrittäjät toimivat tyypillisesti ns. luovilla ammattialoilla ja työskentelevät monasti enemmän itseään toteuttaakseen kuin taloudellinen tulos tavoitteenaan. Varsinainen toimeentulo voi tällöin perus-

tua muuhun työhön, jolla he usein kustantavat myös osan luovan toimintansa hankintakuluista. Toisaalta heidän henkilökohtainen kulutustasonsa saattaa olla huomattavasti tavanomaista alempi ja toimeentulo näin mahdollista ilman muutakin työtä. YEL-työtulon alarajan ylittäessään YEL-vakuutuksen hinta suhteessa tuloihin ja saataviin etuihin saattaa tällöin vaikuttaa varsin korkealta ja vakuutettavan kannalta epätarkoituksenmukaiselta. Tällaisissa tilanteissa YEL-työtulo tulisi arvioida yksilöllisesti ottaen huomioon kaikki asiaan vaikuttavat seikat.

Yrittäjän työpanoksen arvon määrittely ei aina ole mahdollista tukeutumalla pelkästään palkkapohjaisiin työtulon vahvistamisperusteisiin. Epäselvissä ja vaikeissa tapauksissa, etenkin jos on kyse takautuvasta vakuuttamisesta, voidaan myös verotietojen perusteella tehdä johtopäätöksiä työtulon oikeasta tasosta.

Käytettäessä verotustietoja tukena yrittäjän työtuloa määriteltäessä on otettava huomioon, että verotuslainsäädännön tulokäsitemäärittely ja YEL:n työtulokäsitemäärittely poikkeavat toisistaan. Verotettavaan tuloon vaikuttavat esimerkiksi kirjanpidolliset järjestelyt ja mahdollinen arvioverotus. Lisäksi verotustiedot koskevat aina jo mennyttä aikaa ja verotettava tulo voi vaihdella vuosittain huomattavasti, vaikka yrittäjän työpanos ei tosiasiallisesti vuosittain paljoakaan muuttuisi.

Palkkakertoimen vaikutus

Ohjeen luvut ovat vuoden 2011 tasossa. Sovellettaessa ohjelukuja vuoden 2011 jälkeen on otettava huomioon seuraavaa:

- Jos ohjeissa esiintyvä YEL-työtulo on sidottu muuhun kuin rahalliseen suureen esimerkiksi tuntimäärään tai henkilömäärään, työtulo tarkistetaan kyseessä olevan vuoden tasoon kertomalla se palkkakertoimen nousua vastaavalla kertoimella.
- Jos YEL-työtulo perustuu rahaan, esimerkiksi liikevaihtoon, voidaan näitä ohjeita käyttää sellaisenaan. Tällöin on myös vaihtoehtona tarkistaa sekä rahaan perustuva suure että yrittäjälle määriteltävää työtuloa edellä mainitulla kertoimella.
- Ohjeen palkkatilaston luvut päivitetään palkkakehitystä vastaaviksi vuosittain.
- Ohjeiden luvut soveltuvat pääosin täysipäiväisesti ja ympärivuotisesti harjoitettavaan yrittäjätoimintaan.

Järjestöohjeet on ryhmitelty Tilastokeskuksen toimialaluokitusta TOL 2002 soveltaen.

Ammatillinen hakemisto

Sivu		
24	antenniasennus	ks. sähköliike
38	arkkitehdit	Arkkitehtiliitto
37	asianajajat	Asianajajaliitto
37	ATK-palvelut	ks. tietotekniikka
27	autokauppiat	Autoalan Keskusliitto
27	autokorjaamot	Autoalan ja Korjaamoiden liitto
27		Kolarikorjaamoiden liitto SKKL
28		Moottorikorjaamoiden yhdistys
29		Vähittäiskauppa (auton varaosien kauppa)
43	autokoulut	Autokoululiitto
36	autonvuokraus	Autovuokraamojen Liitto
58	baarit	ks. Palkkatilastoluvut
28	bensiinikauppiat	Bensiinikauppiaitten Liitto
52	biljardisalinpitäjät	Biljardiyrittäjät
14	broilerkasvattajat	Broileryhdistys
29	edustajat	ks. myyntimiehet
21	elektronikkalaitteiden valmistus	ks. metalliteollisuus
17	elintarviketeollisuus	Leipuriliitto
16		Lihakeskusliitto
47	eläinlääkärit	Eläinlääkäriiliitto
44	erikoishammasteknikot	Erikoishammasteknikkoliitto
29	fotokauppiat	Vähittäiskauppa
45	fysikaalinen hoito	ks. fysioterapia
45	fysioterapia	Fysioterapeutit
45		Fysioterapia-alan Näkövammaiset
19	graafinen teollisuus	Fysioterapiayrittäjät, FYSI
29	grillit	ks. kirjapainot
29	hallikauppiat	ks. kioskikauppiat
44	hammashoitajat	Vähittäiskauppa
21	hammaslaboratoriot	Suun Terveystieteiden Ammatiliitto
43	hammaslääkärit	Hammaslaboratorioliitto
21	hammasteknikot	Hammaslääkäriiliitto
29	hattukauppiat	ks. hammaslaboratoriot
55	hautaustoimistot	Vähittäiskauppa
34	henkilöautoliikenne	Hautaustoimistojen Liitto
45	hierojat	ks. taksiautoilijat
60		ks. fysioterapia
24	hissurakointi	ks. Palkkatilastoluvut
55	hiusyrittäjät	Hissiyhdistys SUHY
32	hotelli- ja ravitsemisala	Hiusyrittäjät
		Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa

58		ks. Palkkatilastoluvut
28	huoltoasemat	ks. bensiniikauppiaat
29	huonekalukauppiaat	Vähittäiskauppa
25	ilmastointiurakointi	LVI-Tekniset Urakoitsijat LVI-TU
59	iltapäiväkerhot	ks. Palkkatilastoluvut
38	insinööritoimistot	ks. konsulttitoiminta
36	isännöitsijät	Isännöintiliitto
55	jalkojenhoitajat	Jalkojenhoitaja- ja Jalkaterapeuttiliitto
50	jätehuolto	ks. ympäristöhuolto
58	kahvilayrittäjät	ks. Palkkatilastoluvut
31	kaivertajat	ks. kultasepät
16	kalankasvattajat	Kalankasvattajaliitto
57	kalusteasennus	ks. Palkkatilastoluvut
57	kaluste-entisöinti	ks. Palkkatilastoluvut
55	kampaamot	ks. hiusyrittäjät
55	kauneushoitolat	ks. kosmetologit
14	kasvihuone	ks. kauppapuutarhurit
23	kattourakoitsijat	Kattoliitto
29	kauppa-agentit	ks. myyntimiehet
14	kauppapuutarhurit	Kauppapuutarhaliitto
31	kellosepät	Kelloseppäliitto
20	kemiallis-tekninen teollisuus	ks. muoviteollisuus
29	kemikalikauppiaat	Vähittäiskauppa
57	kengityssepät	ks. Palkkatilastoluvut
29	kenkäkauppiaat	Vähittäiskauppa
18	kenttäsahat	Sahayrittäjät
42	keraaminen suunnittelu	ks. teolliset muotoilijat
35	kiinteistövälitys	Kiinteistönvälittäjäliitto
36	kiinteistönhoito	Kiinteistöpalvelut
29	kioskikauppiaat	Vähittäiskauppa
29	kirja- ja paperikauppiaat	Vähittäiskauppa
51	kirjailijat	Kirjailijaliitto, Finlands svenska författareförening
37	kirjanpito toimistot	Talouhallintoliitto
19	kirjapainot	Graafisen Teollisuuden Liitto
19		Kirjapainoteollisuuden Työnantajaliitto
20	kiviteollisuus	Kiviteollisuusliitto
29	K-kauppiaat	Vähittäiskauppa
32	kodinkonehuolto	Kodinkonehuoltojen Liitto
29	kodinsisustusliikkeet	Vähittäiskauppa
29	kodintekniikkakauppa	Vähittäiskauppa
21	koneiden ja laitteiden valmistus	ks. metalliteollisuus
27	konekorjaamot	ks. autokorjaamot
22	koneyrittäjät	Koneyrittäjien Liitto

38	konsulttitoiminta	Suunnittelu- ja konsulttitoimistojen liitto SKOL
38		Sähkösuunnittelijat NSS
55	kosmetologit	Kosmetologien Yhdistys
17	kotikutomot	ks. kotiteollisuus
17	kotileipomot	ks. leipurit
17	kotiteollisuus	Kotiteollisuusliitto
59	koulutus	ks. Palkkatilastoluvut
29	kukkakauppiat	Vähittäiskauppa
58	kuljetuspalvelu	ks. Palkkatilastoluvut
21	kulkuneuvojen valmistus	ks. metalliteollisuus
31	kultasepät	Kultaseppien Liitto
45	kuntohoitajat	ks. fysioterapia
53	kuntokoulut	Kuntokeskusyrittäjät
60	kunto- ja liikuntapalvelut	ks. Palkkatilastoluvut
34	kuorma-autoilijat	Kuljetus ja Logistiikka SKAL
52	kuvataiteilijat	ks. taiteilijat
29	kuvavalmistamot	ks. fotokauppa
25	kylmäasentajat	Kylmäliikkeiden Liitto
55	kähertäjät	ks. hiusyrittäjät
40	kääntäjät	Kääntäjien ja tulkkien liitto
29	lahjatavara kauppa	Vähittäiskauppa
29	laivamuonitus	Vähittäiskauppa
42	lasisuunnittelu	ks. teolliset muotoilijat
26	lattiapäällystys	Lattian- ja seinäpäällysteliitto
29	lehtiasiamiehet	ks. myyntimiehet
17	leipurit	Leipuriliitto
16	lihakauppiat	Lihakeskusliitto
16	lihanjalostusala	Lihakeskusliitto
34	liikennöitsijät	ks. linja-autoilijat
60	liikuntapalvelut	ks. Palkkatilastoluvut
34	linja-autoilijat	Linja-autoliitto
33	lomamökkien vuokraus	Lomarengas
25	lukkoliikkeet	Turvaurakoitsijaliitto
29	luontaistuotekauppiat	ks. terveystuotekauppiat
25	LVI-urakointi	LVI-Tekniset Urakoitsijat LVI-TU
46	lymfaterapeutit	Vodder-lymfaterapeutit
29	lähikaupat	Vähittäiskauppa
45	lääkintävoimistelijat	ks. fysioterapia
43	lääkärit	Lääkäriiliitto
23	maa- ja vesirakennusala	Infra
29	maalikauppiat	ks. värikauppa
26	maalarit	Pintaurakoitsijat
29	maatalouskauppa	Vähittäiskauppa
38	mainonta	ks. valomainonta
38		ks. markkinointi
59	mainosala	ks. Palkkatilastoluvut

40	mainosvalokuvaajat	Mainosvalokuvaajat
32	majoituspalvelut	Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa
33		Lomarengas
38	markkinointi	Markkinointiviestinnän Toimistojen Liitto
57	matkailuvaunujen yms. huolto	ks. Palkkatilastoluvut
58	matkatoimistot	ks. Palkkatilastoluvut
15	mehiläishoito	Mehiläishoitajain Liitto
60	meikkitaiteilijat	ks. Palkkatilastoluvut
57	merenkulku- yms. elektroniikan huolto	ks. Palkkatilastoluvut
42	messu- ja somistusala	Messu- ja somistusalan liitto
21	metalliteollisuus	Teknologiasektori
22	metäkoneyritykset	Koneyritysten Liitto
25	mittaus- ja säätötyöt	LVI-Tekniset Urakoitsijat LVI-TU
39		Nuohousalan keskusliitto
29	muotiliikkeet	Vähittäiskauppa
20	muoviteollisuus	Muoviteollisuus
29	musiikkikauppiat	Vähittäiskauppa
47	musiikkiterapia	Musiikkiterapiayhdistys
50	muusikot	Muusikkojen Liitto
29	myyntimiehet	Myynnin ja markkinoinnin yrittäjät MMY
29	nahkatavarakauppiat	Vähittäiskauppa
39	nuohoojat	Nuohousalan Keskusliitto
45	näkövammaiset hierojat ja kuntohoitajat	Fysioterapia-alan Näkövammaiset
37	ohjelmistojen suunnittelu, valmistus ja konsultointi	ks. tietotekniikka
17	ompeelijat	Ompelualan Yrittäjien Liitto
59	opetus- ja sivistystyö	ks. Palkkatilastoluvut
51	oppikirjojen kirjoittajat	ks. tietokirjailijat
30	optikot	ks. Optikkoliikkeiden Liitto
19	paikallislehdet	ks. kirjapainot
34	pakettiautoliikenne	ks. taksiautoilijat
29	paperikauppiat	Vähittäiskauppa
55	parturit	ks. hiusyrittäjät
48	perhepäivähoitajat	ks. päivähoitajat
54	pesulat	ka. tekstiilien huolto
32	pianonviritäjät	Pianonviritäjät
26	pintakäsittelijät	Pintaurakoitsijat
29	polkupyörien vähittäiskauppiat	ks. urheiluvälinekauppiat
46	psykologit	Psykologiliitto
46	puheterapeutit	Puheterapeuttiliitto
29	pukimot ja turkisliikkeet	Vähittäiskauppa
18	puutuotteiden valmistus	ks. puusepät
18	puusepät	Puuteollisuusyritykset

14	puutarhurit	Kauppapuutarhaliitto
29	päivittäistavarakaupiaat	Vähittäiskauppa
48	päivähoitajat	Yksityiset Päivähoitajat
29	radioliikkeet	ks. vähittäiskauppa
23	rakennusliikkeet	Rakennusteollisuus RT
18	rakennuspuusepät	ks. puusepät
23	rakennusteollisuus	ks. rakennusliikkeet
57	ratsastustallitoiminta	ks. Palkkatilastoluvut
29	rauta-maatalouskauppa	Vähittäiskauppa
29	rauta-värikauppa	Vähittäiskauppa
32	ravitsemisliikkeet	Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa
58		ks. Palkkatilastoluvut
53	ravivalmentajat	Ravivalmentajat
57	remontointi	ks. Palkkatilastoluvut
18	sahayrittäjät	ks. kentäsahat
46	sairaankuljetus	Sairaankuljetusliitto
57	saneeraus	ks. Palkkatilastoluvut
26	seinänpäällystys	Lattian- ja seinänpäällysteliitto
40	siivous	Kiinteistöpalvelut
58	sijoitustoiminta	ks. Palkkatilastoluvut
30	silmäoptikot	Optikkoliikkeiden Liitto
41	sisustusarkkitehdit	Teollisuustaitteen Liitto ORNAMO
41	sisustussuunnittelu	ks. sisustusarkkitehdit
42	somistamot	Messu- ja somistusalalan liitto
57	sorkanhoitajat	ks. Palkkatilastoluvut
48	sosiaalipalvelut	Yksityiset sosiaalipalvelut
48	- laitohoito	
49	- avopalvelut	
44	suuhygienistit	Suun Terveystieteiden Ammattiliitto
31	suutarit	Suutariliikkeiden Liitto
29		Vähittäiskauppa
24	sähköalan urakoitsijat	Sähkö- ja Teleurakoitsijaliitto STUL
21	sähkötuotteiden valmistus	ks. metalliteollisuus
38	sähköliike	Sähkösuunnittelijat NSS
24		Sähkö- ja teleurakoitsijaliitto STUL
35	säiliöautot	Säiliöautoliitto
52	taidegraafikot	ks. taiteilijat
29	taidekehystäjät	Vähittäiskauppa
42	taidekäsityöläiset	Teollisuustaitteen Liitto ORNAMO
17	kotiteollisuus	Kotiteollisuusliitto
52	taidemaalarit	ks. taiteilijat
42	taideteollisuus	Teollisuustaitteen Liitto ORNAMO
52	taiteilijat	Taiteilijaseura
34	taksiautoilijat	Taksiliitto
23	talonrakennus	Rakennusteollisuus RT
58	teknologialaitteiden myynti	ks. Palkkatilastoluvut
21	teknologiateollisuus	Teknologiateollisuus

54	tekstiilien huolto	Tekstiilihuoltoliitto
17	tekstiilien valmistus	ks. kotiteollisuus
29	tekstiili kauppiaat	Vähittäiskauppa
42	tekstiilitaiteilijat	Teollisuustaiteen Liitto ORNAMO
42	tekstiiliteollisuus	ks. teollisuustaide
42	teolliset muotoilijat	Teollisuustaiteen Liitto ORNAMO
42	teollinen ompelu	ks. teollisuustaide
42	teollisuustaide	Teollisuustaiteen Liitto ORNAMO
29	terveystuotekauppiaat	Vähittäiskauppa
59	tiedotus	ks. Palkkatilastoluvut
37	tietojenkäsittely	ks. tietotekniikka
51	tietokirjailijat	Tietokirjailijat
37	tietokoneiden korjaus ja huolto	ks. tietotekniikka
37	tietopankkitoiminta	ks. tietotekniikka
58	tietotekniikan palvelut	ks. Palkkatilastoluvut
37		ks. tietotekniikka
37	tietotekniikka	Tietotekniikkayritykset
58		ks. Palkkatilastoluvut
37	tilitoimisto	ks. kirjanpito toimistot
37	tukipalvelut	ks. tietotekniikka
40	tulkit	Kääntäjien ja tulkkien liitto
29	turkisten kauppa	Vähittäiskauppa
15	turkistarhaus	Turkiseläinten Kasvattajain Liitto
18	turkkurit	Turkkurien Liitto
37	tuomarit	ks. asianajajat
25	turvaarakointi	Turvaarakoitsijaliitto
22	turvetuotanto	Koneyrittäjien liitto
29	urheiluvälinekauppiaat	Vähittäiskauppa
42	vaatesuunnittelu	Teollisuustaiteen Liitto Ornamo
17	vaatturit	Vaatturiliitto
60	vahtimestarit	ks. Palkkatilastoluvut
40	valokuvaajat	Ammattivalokuvaajat
29	valokuvaustarvikeliikkeet	ks. fotokauppa
38	valomainonta	Valomainosliitto
27	varaosien vähittäiskauppa	ks. autokauppiaat
29		Vähittäiskauppa
39	vartiointiliikket	Vartioliikkeiden Liitto
23	vedeneristys	Kattoliitto
26		Lattian- ja seinäpäällysteliitto
22	verhoilijat	Verhoilijamestarien Liitto
58	videovuokraus	ks. Palkkatilastoluvut
50	viemäri- ja jätevesihuolto	ks. ympäristöhuolto
29	vähittäiskauppiaat	Vähittäiskauppa
29	värikauppa	Vähittäiskauppa
50	ympäristöhuolto	Ympäristöyritysten Liitto

Toimialajärjestöjen hakemisto

Sivu	
40	Ammattivalokuvaajat
38	Arkkitehtiliitto
37	Asianajajaliitto
27	Autoalan ja Korjaamoiden liitto
27	Autoalan Keskusliitto
43	Autokoululiitto
29	Autovaraosakauppiain Keskusliitto
36	Autovuokraamojen Liitto
28	Bensiinikauppiain Liitto
52	Biljardiyrittäjät
14	Broileryhdistys
47	Eläinlääkäriliitto
44	Erikoishammasteknikkoliitto
29	Erikoiskaupan Liitto
51	Finlands svenska författareförening
29	Forma – Lahjatavara- ja Kodinsisustusliikkeiden Yhdistys
29	Fotokauppiat
45	Fysioterapeutit
45	Fysioterapia-alan näkövammaiset
45	Fysioterapiayrittäjät FYSI
19	Graafisen Teollisuuden Liitto
21	Hammaslaboratorioliitto
43	Hammaslääkäriliitto
55	Hautaustoimistojen Liitto
24	Hissiyhdistys SUHY
55	Hiusyrittäjät
29	Huonekalukaupan Liitto
23	Infra
36	Isännöintiliitto
55	Jalkojenhoitaja- ja Jalkaterapeuttiliitto
16	Kalankasvattajaliitto
23	Kattoliitto
29	Kauppahallien Liitto
14	Kauppapuutarhaliitto
29	Kello- ja Jalometallikauppiat
31	Kelloseppäliitto
35	Kiinteistönvälittäjäliitto
36	Kiinteistöpalvelut
51	Kirjailijaliitto
29	Kirjakauppaliitto
19	Kirjapainoteollisuuden Työntajaliitto
20	Kiviteollisuusliitto
29	K-kauppiasliitto
32	Kodinkonehuoltojen Liitto

- 29 Kodintekniikkaliitto
- 27 Kolarikorjaamoiden Liitto SKKL
- 22 Koneyrittäjien Liitto
- 55 Kosmetologien Yhdistys
- 17 Kotiteollisuusliitto
- 29 Kukkakauppiasliitto
- 34 Kuljetus ja Logistiikka SKAL
- 31 Kultaseppien Liitto
- 53 Kuntokeskusyrittäjät
- 25 Kylmäliikkeiden Liitto
- 25 Kylmäyhdistys
- 40 Kääntäjien ja Tulkkien Liitto
- 29 Laivakauppiaitten Yhdistys
- 26 Lattian- ja seinänpäällysteliitto
- 17 Leipuriliitto
- 16 Lihakeskusliitto
- 34 Linja-autoliitto
- 33 Lomarengas
- 25 LVI-Tekniset Urakoitsija LVI-TU
- 43 Lääkäriliitto
- 40 Mainosvalokuvaajat
- 38 Markkinointiviestinnän Toimistojen Liitto MTL
- 32 Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa
- 15 Mehiläishoitajain Liitto
- 42 Messu- ja Somistusalun Liitto
- 28 Moottorikorjaamoiden yhdistys
- 29 Muotikaupan Liitto
- 20 Muoviteollisuus
- 47 Musiikkiterapiayhdistys
- 51 Muusikkojen liitto
- 29 Myynnin ja markkinoinnin yrittäjät MMY
- 39 Nuohousalan Keskusliitto
- 37 Ohjelmistoyrittäjät
- 17 Ompelualan Yrittäjien Liitto
- 30 Optikkoliikkeiden Liitto
- 42 ORNAMO, Teollisuustaiteen Liitto
- 32 Pianovirtittäjät
- 26 Pintaurakoitsijat
- 46 Psykologiliitto
- 46 Puheterapeuttiliitto
- 29 Pukimo- ja Turkisliitto
- 18 Puuteollisuusyrittäjät
- 29 Päivittäistavarakauppa
- 29 Rakennus- ja Sisustustarvikekauppayhdistys RaSi
- 23 Rakennusteollisuus RT
- 53 Ravivalmentajat
- 18 Sahayrittäjät

46	Sairaankuljetusliitto
48	Sosiaalialan työnantaja- ja toimialaliitto
44	Suun Terveystieteiden Ammattiliitto
38	Suunnittelu- ja konsulttitoimistojen liitto SKOL
31	Suutariliikkeiden Liitto
24	Sähkö- ja teleurakoitsijaliitto STUL
38	Sähkösuunnittelijat NSS
35	Säiliöautoliitto
52	Taiteilijaseura
34	Taksiliitto
37	Taloushallintoliitto
21	Teknologiateollisuus
54	Tekstiilihuoltoliitto
41	Teollisuustaitteen Liitto ORNAMO
29	Terveystuotekauppioiden liitto
51	Tietokirjailijat
37	Tietotekniikkayritykset
15	Turkiseläinten Kasvattajain Liitto
18	Turkkurien Liitto
25	Turvaurakoitsijaliitto
17	Vaatturiliitto
38	Valomainosliitto
39	Vartioliikkeiden Liitto
22	Verhoilijamestarien Liitto
46	Vodder-Lymfaterapeutit
29	Vähittäiskaupan Yleinen Ryhmä
48	Yksityiset Päivähoitajat
50	Ympäristöyritysten Liitto

Työtulo-ohjeet toimialoittain

A MAATALOUS, RIISTATALOUS ja METSÄTALOUS

011 Kasvinviljely; puutarhatalous

01120 Kauppapuutarhaliitto

Yrittäjän työtulo voidaan kasvihuonepinta-alan perusteella arvioida seuraavasti:

Kasvihuoneala m ²	Yrittäjän työtulo, euroa/v
alle 1 000	17 000 –
1 000 – 3 000	18 000 –
3 000 – 5 000	23 000 –
5 000 – 10 000	29 000 –
yli 10 000	36 000 –

Pinta-alaluokissa on lähtökohtana pitkän viljelykauden viljely. Niiden kasvihuoneiden, joissa on kevääseen ja kesään rajoittuva kausiviljely, pinta-alasta otetaan huomioon 50 % työtuloa määrättäessä. Työtuloon vaikuttavina tekijöinä voidaan ottaa huomioon kasvivalikoima, markkinointitavat, erikoistumisaste, tekninen taso ja sijainti.

Esimerkiksi puhdas kukkaviljelmä, johon liittyy myös suoraa myyntitoimintaa, voi jo 1 000 m² kasvihuonealalla työllistää täysiaikaisesti. Vihannetarhalta täysiaikaisuus vaatii yleensä suuremman pinta-alan, noin 2 000–2 500 m².

012 Kotieläintalous

0124 Suomen Broileryhdistys

Broilereita, kpl/vuosi	Yksiköitä (= 1 000 kpl)	Yrittäjän työtulo, euroa/v
– 100 000	– 100	– 9 500
100 000 – 200 000	100 – 200	9 500 – 19 000
200 000 – 300 000	200 – 300	19 000 – 28 000
300 000 – 400 000	300 – 400	28 000 – 37 500
400 000 –	400 –	37 500 –

Eri kasvattamoissa työtulo voi vaihdella edellä mainituista $\pm 30\%$.

01251 Suomen Turkiseläinten Kasvattajain Liitto

Yrittäjän työtulo voidaan arvioida siitoseläinten lukumäärän mukaan seuraavasti:

Minkki ja hilleri			
ensimmäiset	1 – 500	siitosemoa	45 euroa/emo
seuraavat	501 – 1 000	”	35 euroa/emo
seuraavat	1 001 –	”	12 euroa/emo
Kettu ja supi			
ensimmäiset	1 – 250	siitosemoa	90 euroa/emo
seuraavat	251 – 500	”	70 euroa/emo
seuraavat	501 –	”	23 euroa/emo

Edellä mainittujen lukujen perusteella voidaan laskea yhteistyötulo koko tarhalle. Työtulo jaetaan eri perheenjäsenten kesken heidän työpanoksensa mukaan. Jos siitosemojen lukumäärästä ei ole selvitystä, vähimmäistyötulona kokopäivätoimiselle turkistarhaajalle, joka ei ole vakuutettu minkään muun eläkelain piirissä, on pidettävä 13 500 euroa vuodessa.

Yritystoimintaa voidaan pitää täysipäiväisenä, kun tarhaajalla on 600 siitosemoa tai 250 siitoskettuetta. YEL:n piiriin kuulumisen alaraja ylittyy edellä olevan taulukon mukaisesti, kun tarhaajalla on noin 154 siitosemoa tai noin 77 siitoskettuetta.

Edellä esitetyt luvut tarkoittavat tavanomaista minkkien ja sinikettujen tarhausta. Poikkeuksen työtulon määräytymiseen voi aiheuttaa erikoiskettujen tms. kasvattaminen, joka yleensä antaa huomattavasti paremman tuloksen tuotettavaa nahkaa kohti. Näiden osalta voidaan yllä esitetyn taulukon antamaa työtuloa korottaa noin 30 prosenttia. Myös hyvien siitoseläinten myynti saattaa antaa erittäin hyvän tuloksen.

01259 Suomen Mehiläishoitajain Liitto

Yrittäjän työtuloksi määritellään lähtökohtaisesti 100 euroa mehiläisyhteiskuntaa kohti. Lukuarvo tarkoittaa tavanomaista mehiläistarhausta, jossa on kyse pelkästään hunajan tuotannosta. Tällöin noin 100 mehiläisyhteiskunnan yritys voidaan katsoa täysiaikaiseksi.

Työtuloa arvioitaessa tulee lisäksi ottaa huomioon ($\pm$ 50%) hunajatuotannon laajuus ja tehokkuus sekä oheistoimintana mm. markkinointi, kalustonvalmistus, kaupallinen emonkasvatus ja hunajan jatkojalostus. Erikoistuminen vaikuttaa työtuloon lähinnä korottavasti. Liitto toteaa jäsenistönsä työtuloksi yrityskoosta riippuen 10 000 - 30 000 euroa vuodessa

Laskelma arvioi koko yrityksen työtuloa, joka tarvittaessa jaetaan eri perheenjäsenten kesken heidän työpanoksensa mukaan.

020 *Metsätalous ja siihen liittyvät palvelut*

02013 Metsäkoneyrittäjät; ks. 45KO Koneyrittäjien Liitto.

B KALATALOUS

050 *Kalastus, kalanviljely ja niihin liittyvät palvelut*

05020 Suomen Kalankasvattajaliitto

Kalankasvattajiin kuuluvat ruokakalatuottajat (tuottavat pääasiassa kirjoloh-ta), poikastuottajat (tuottavat kirjolohenpoikasia jatkokasvatukseen tai muita lajeja istutettaviksi vesistöihin), luonnonravintolammikkotuottajat (tuottavat istutuspoikasia luonnonravinnolla ilman ruokintaa) ja onkilammikkoyrittä-jät (ostavat muualta onkikokoisen kalan ongittavaksi, ei ruokita).

Kalanviljelijäyrittäjän työtuloa määrättäessä työtulon perusteena voidaan käyttää yrityksen liikevaihtoa.

Liikevaihto, milj. euroa/v	Yrittäjän työtulo, euroa/v
- 0,08	- 12 000
0,08 – 0,35	12 000 – 18 500
0,35 – 0,65	18 500 – 23 500
0,65 – 1,00	23 500 – 28 500
1,00 – 1,70	28 500 – 37 000
1,70 –	37 000 –

CA ENERGIAMINERAALIEN KAIVU

103 *Turpeen nosto ja muokkaus*

1030 Turvetuotannon koneyritykset;
ks. 45KO Koneyrittäjien Liitto

D TEOLLISUUS

15 *Elintarvikkeiden valmistus*

151 Lihakeskusliitto

Liha-alalla teollista toimintaa harjoittavan yrittäjän työtulon minimitaso-na pidetään yrityksen palveluksessa olevan korkeimmin palkatun henkilön

(työntekijän tai toimihenkilön) vuosiansiota korotettuna 20 %:n yrittäjälisällä.

Lihanjalostusalan teknisten toimihenkilöiden työehto-ohjepalkkojen tason mukaan arvioituna yrittäjän työtuloksi tulisi muodostua vähintään:

Yrittäjä verrattavissa	Yrittäjän työtulo, euroa/v
- työhön osallistuva työnjohtaja	37 000 –
- vastuullinen työnjohtaja	41 500 –
- tuotantopäällikkö, osastopäällikkö, vastuunalaisissa tehtävissä	55 000 –

158 Suomen Leipuriliitto

Työtulo on suhteutettu esimiestehtävissä toimivien työnjohtajien ja tuotantopäällikköiden normaalityöajan ansiotasoon, jota on korotettu 20 %:n yrittäjälisällä.

Yrittäjä verrattavissa	Yrittäjän työtulo, euroa/v
- työhön osallistuva työnjohtaja	46 500 –
- tuotantopäällikkö,	64 500 –

Työtuloperustetta voidaan soveltuvin osin soveltaa myös päätoimisiin ns. kotileipomoihin.

17 Tekstiilien valmistus

17KO Suomen Kotiteollisuusliitto

Jäsenistön muodostavat kädentaitoon perustuvia tuotteita valmistavat tai materiaaleja toimittavat yrittäjät. Toimintaan kuuluu lisäksi tuotteiden suunnittelua ja myyntiä erilaisten jakelukanavien kautta.

Liitto toteaa jäsenistönsä ansiotasoksi yrityskoosta riippuen 15 000 - 30 000 euroa vuodessa. Yrittäjän työtuloksi soveltuu vastaava euro määrä. Vaihtelut ansiotason määrässä ovat kuitenkin huomattavat.

18 Vaatteiden valmistus

182 Suomen Vaatturiliitto – Ompelualan Yrittäjien Liitto

Vaatturi- ja ompelimo liikkeenharjoittajien työtulo perustuu liikkeen sijaintiin ja työntekijöiden määrään. Työtuloperusteissa on tärkeää erottaa kaksi eri ryhmää, joiden tulotasot poikkeavat huomattavasti toisistaan. Toisen ryh-

män muodostavat kotonaan tilaustyötä tekevät ateljeeompelijat ja toisen ryhmän ompelimoiliikettä pitävät tilausompelijat ja vaatturiliikkeenharjoittajat.

Yritykseen liitetty oheistoiminta mm. pienten sarjojen valmistus ja tarvikekauppa vaikuttavat työtuloa korottavasti. Seuraavassa työtulooperusteen lähtökohtana ovat tilaustyötä tekevät vaatturit ja ompelijat.

Yritys	Yrittäjän työtulo, euroa/v
- maaseudulla yksin työskentelevät, erityisesti ompelijat	14 000 –
- kaupungissa yksin työskentelevät	17 000 –
- yrittäjän lisäksi 1–2 vierasta työntekijää, myös osa-aikaiset	20 000 –
- yrittäjän lisäksi 3–5 vierasta työntekijää, oheistoimintaa	24 000 –

183 Suomen Turkkurien Liitto

Yrittäjän minimityötuloksi katsotaan 12 500 euroa/v. Tästä ylöspäin työtulon määrä riippuu mm. liikkeen sijainnista, henkilökunnan määrästä, alan palvelujen tarjonnasta ja liikkeen erikoistumisen asteesta.

20 Sahatavaran ja puutuotteiden valmistus

2010 Sahayrittäjät

Yhdistyksen jäsenet ovat pääasiassa pieniä saha- ja höyläämöalan yrittäjiä. Tyypillisiä alan yrittäjiä ovat noin kuusi kuukautta vuodessa siirrettävällä sahalli rahtisahausta tekevät tai ympärivuotista puun sahausta ja jatkojalostusta harjoittavat yrittäjät. Kokopäivätoimisen piensahayrittäjän työtulotasoksi liitto arvioi 17 000 – 23 000 euroa vuodessa yrityksen koko, sijainti ja toiminnan laajuus huomioon ottaen.

20_ Puuteollisuusyrittäjät

203 Rakennuspuusepäntuotteiden valmistus

Asennukset: ks. Palkkatilastoluvut: F 4542K kalusteasennus.

204 Puupakkausten valmistus

205 Muiden puutuotteiden valmistus

Työtuloasteikko perustuu jäsenistön keskuudessa suoritettuun tiedusteluun. Sen mukaan yrittäjän työtulo porrastuu yrityksen henkilökuntamäärän lisäksi vuosiliikevaihdon perusteella, koska alihankintaostojen merkitys on olennaisesti kasvanut (alkavan) yrityksen toiminnassa.

Yrityksessä henkilöitä yrittäjä mukaan lukien	Liikevaihto, milj.euroa/v	Yrittäjän työtulo, euroa/v
1	- 0,07	22 000 -
2 - 3	0,07 - 0,30	24 000 -
4 - 6	0,30 - 0,55	27 000 -
7 - 9	0,55 - 1,00	33 000 -
10 -	1,00 -	45 000 -

Tätä ohjetta voidaan soveltaa myös TOL-luokkiin 3611, 3612, 3613 ja 3614.

22 Kustantaminen ja painaminen

22 Graafisen Teollisuuden Liitto - Kirjapainoteollisuuden Työnantajaliitto

Yrittäjän työtulo asettuu ammattityöntekijän (aikatyössä) ja esimiehen vuosi-ansion keskivaiheille, eli keskimäärin 29 000 ja 43 500 euron välille. Yrittäjän työtulo porrastuu yrityksen henkilömäärän mukaan seuraavasti:

Yrityksessä henkilöitä yrittäjä mukaan lukien	Yrittäjän työtulo, euroa/v
1 - 3	26 000 -
4 - 7	29 500 -
8 - 11	37 500 -
12 - 20	41 500 -
21 - 40	47 500 -
41 -	57 500 -

Paikkakunnan kalleusluokasta riippuen saattavat luvut poiketa noin 2 000 - 4 000 euroa vuodessa ylös- tai alaspäin.

Tätä ohjetta voidaan soveltaa myös paikallislehteä (22120) toimittavan yrittäjän työtuloa arvioitaessa.

252 Muoviteollisuus

Muoviteollisuusyritys valmistaa hankkimistaan kerta- tai kestopuoveista asiakkailleen tuotteita. Muovituotteiden valmistus- ja työstömenetelmiä on käytössä laaja joukko. Tuotantomenetelmät valitaan aina sen mukaan, millaisia muoveja tuotannossa käytetään ja mitä tuotteita niistä valmistetaan. Monissa muoviyrityksissä on myös omaa työvälineiden ja muottien valmistusta. Edelleen eri materiaalien yhdisteleminen muoveihin sekä muovituotteiden jatkojalostus, kuten painaminen tai jopa kierrätys ovat tyyppillistä muoviyrityksen toimintaa.

Muovialan yrittäjän työtulon minimitasona pidetään ylempään vaativuusluokan työntekijöiden keskivuosiansiota korotettuna 30 %:lla. Täten yrittäjätulo olisi seuraava:

Työn vaativuusluokka	Yrittäjän työtulo, euroa/v
4, vaativa tuotantotehtävä	40 000 –
6, vaativa kunnossapidon erityisammattitehtävä	44 500 –

26 *Ei-metallisten (lasi, savi, kivi) mineraalituotteiden valmistus***267 Kiviteollisuusliitto**

Luonnonkiviteollisuuden yritykset louhivat luonnonkiveä ja valmistavat kiveä mm. muistomerkkejä, rakennus- ja ympäristökivituotteita sekä sisustuskivituotteita. Monilla yrityksillä on myös kivituuotteiden asennustoimintaa. Yrittäjän työtulo määräytyy yrityksen liikevaihdon mukaan seuraavasti:

Liikevaihto, milj. euroa/v	Yrittäjän työtulo, euroa/v
– 0,2	27 500 – 33 000
0,2 – 0,5	33 000 – 38 500
0,5 – 1,0	38 500 – 44 000
1,0 – 2,0	44 500 – 49 500
2,0 – 5,0	49 500 – 60 500
5,0 –	60 500 –

Teknoliateollisuus

- 28 *Metallituotteiden valmistus*
29 *Koneiden ja laitteiden valmistus*
DL *Elektroniikka- ja sähkötuotteiden valmistus*
DM *Kulkuneuvojen valmistus*

Yrittäjän työtulon minimitasona pidetään yrityksen palveluksessa olevan korkeimmin palkatun henkilön (työntekijän tai toimihenkilön) vuosiansiota korotettuna 20 %:n yrittäjälisällä.

Teknoliateollisuuden työehtosopimuspalkkatason (aikatyö) mukaan arvioituna yrittäjän vähimmäistytölöksi muodostuu:

Palkkaryhmä, vaativuustaso	Yrittäjän työtulo, euroa/v
B, vaativat ammattityöt	33 000 –
A, erittäin vaativat ammattityöt	38 000 –

- 331 *Lääkintäkojeiden, kirurgisten kojeiden sekä ortopediavälineiden valmistus*

3310 Hammaslaboratorioliitto

Hammasteknikot valmistavat toimeksiannosta (lähinnä hammaslääkärin) erilaisia hammasproteeseja asennuspaikkaa näkemättä. Kliinisen sovittamisen ja asennustyön tekee hammaslääkäri. (Ks. myös 8513T Erikoishammas-
teknikkoliitto.)

Hammasteknikoyrittäjän työtulon määrittely perustuu laillistettujen hammasteknikoiden työehtosopimuspalkkoihin korotettuna 30 %:n yrittäjälisällä.

Kokemusvuodet alalla huomioon ottaen työtulo muodostuu seuraavaksi:

Laillistamisesta on kulunut:	Yrittäjän työtulo, euroa/v
alle 4 vuotta	24 000 –
4 – 10 vuotta	27 000 –
yli 10 vuotta	31 000 –

361 Huonekalujen valmistus

361_ Suomen Verhoilijamestarien Liitto

3611 Tuolien ja istuinten valmistus

3612 Muiden toimisto- ja myymäläkalusteiden valmistus

3613 Muiden keittiökalusteiden valmistus

3614 Muiden huonekalujen valmistus

Ks. 20 Puuteollisuusyrittäjät

Liitto esittää verhoilijan työtuloksi hyvälle ammattimiehelle maksettavaa palkkaa korotettuna 20 %:n yrittäjälisällä. Työtulon tulisi kuitenkin olla vähintään 24 000 euroa vuodessa.

Kaluste-entisöinti, ks. Palkkatilastoluvut: D 3614E.

F RAKENTAMINEN

45KO Koneyrittäjien Liitto

Ohjetta voidaan soveltaa metsä-, maarakennus- ja turvetuotannon koneyrittäjiin.

Koneyrittäjän vähimmäistyötuloksi esitetään koneurakointialojen työntekijöiden keskimääräistä palkkaa korotettuna 25 prosentin yrittäjälisällä.

Työtulo nousee yrityksessä työskentelevien työntekijöiden lukumäärän kasvaessa seuraavasti:

Yrityksessä henkilöitä yrittäjä mukaanlukien	Yrittäjän työtulo, euroa/v
1 – 2	25 000 – 36 000
3 – 4	28 000 – 42 000
5 – 10	35 000 – 52 000
yli 10	45 000 –

Ohje koskee täysiaikaista yrittäjätoimintaa. Osa-aikaisuudesta tai kausiluonteisuudesta aiheutuva vuosityöajan pieneminen voi vaikuttaa työtuloon alentavasti. Vastaavasti vuosityöajan ylittyminen voi korottaa työtuloa. Yrityksessä työskentelevillä henkilöillä tarkoitetaan henkilömäärää, joka keskimäärin on täysiaikaisesti yrityksen palveluksessa.

45SML Infra (ent. Suomen Maarakentajien Keskusliitto SML)

Yrittäjien työtulon minimitasoksi esitetään työntekijän korkeinta työehtosopimuspalkkaa korotettuna 25 %:n yrittäjälisällä, eli 38 000 euroa vuodessa.

Yrityksen liikevaihdon sekä teknisten toimihenkilöiden lukumäärän mukaan työtuloa tulisi korottaa seuraavasti:

Liikevaihto, milj. euroa/v	Teknisten toimihenk. lukumäärä	Yrittäjän työtulo, euroa/v
– 0,6	yrittäjä itse	38 000 – 42 000
0,5 – 1,2	1 – 2	42 000 – 48 000
1,2 – 2,5	2 – 3	48 000 – 66 000
2,5 –	4 –	66 000 –

4521 Rakennusteollisuus RT

Talonrakennusalan yrittäjän työtulo riippuu yrityksen laskutuksen rakenteesta. Pienimpänä työtulona voidaan pitää Rakennusalan toimihenkilöiden palkkausjärjestelmän toimen vaativuusluokka kuuden palkkaa lisättyä vastaavan työnjohtajan lisällä. Näin saatua vuosituloa korotetaan 20 %:n yrittäjälisällä.

Laskutus, milj. euroa/v	Yrittäjän työtulo, euroa/v
– 0,4	42 000 – 44 000
0,4 – 1,2	44 000 – 48 000
1,2 – 2,5	48 000 – 55 000
2,5 – 3,4	55 000 – 64 000
3,4 –	64 000 –

4522 Kattoliitto

Kattoliitto on Suomessa toimivien vedeneristysalan urakoitsijaliikettä harjoittavien yhteisöjen yhteenliittymä, joskaan kaikki alan liikkeet eivät kuulu liittoon.

Vedeneristysalan yrittäjän työtulo muodostuu seuraavaksi:

Liikevaihto, milj. euroa/v	Yrittäjän työtulo, euroa/v
– 0,4	31 500 – 35 000
0,4 – 1,0	35 000 – 46 000
1,0 –	46 000 –

453 Rakennusasennus

453 I Sähköasennukset

453 IH Suomen Hissiyhdistys SUHY

Hissialalla toimivien yrittäjien työtulo riippuu yrityksen liikevaihdon rakenteesta. Työtulon sidonnaisuus liikevaihtoon ei välttämättä ole suoraan verrannollinen. Hissijä myyvillä ja toimittavilla yrityksillä työtulo liikevaihtoon nähden on oleellisesti pienempi kuin pelkkää asennus-, huolto- tai konsultti-toimintaa tarjoavilla yrityksillä. Alalla on viime vuosina tullut myös yksityisiä elinkeinonharjoittajia, jotka tarjoavat hissien asennustyötä.

Työtulo-ohjeen taustalla on myös seuraavia näkökohtia:

- Hissiasennus- ja huolto on toimintaa, jonka harjoittamiseen on asetettu ehdot sähköturvallisuuslaissa.
- Hissiuurakoitsijan vastuut asentamiensa ja huoltamiensa hissien turvallisuudesta on määritelty sähköturvallisuuslaissa ja sen nojalla annetuissa säädöksissä.

Liikevaihto, milj. euroa/v	Yrittäjän työtulo, euroa/v
- 0,10	25 000 – 32 000
0,10 – 0,25	28 500 – 37 000
0,25 – 0,50	33 500 – 45 000
0,50 – 0,85	38 500 – 55 000
0,85 -	53 500 -

453 IS Sähkö- ja teleurakoitsijaliitto STUL

Yrittäjän työtulo sähköliikkeessä riippuu paljolti yrityksen liikevaihdon rakenteesta. Pienin työtulo on vähittäismyyntivoittoisella yrittäjällä. Mikäli yritys harjoittaa muiden toimintojensa lisäksi sähkösuunnittelutoimintaa huomattavassa laajuudessa (ts. suunnittelutoiminta muodostaa yli puolet vuosiliikevaihdosta), on työtuloa korotettava 30 %:lla.

Työtulo-ohjeen taustalla on myös seuraavia näkökohtia:

- Urakointi on ilmoituksenvarainen elinkeino.
- Urakoinnin vastuullisuus kasvoi 1.4.1996 jälkeen uuden sähköturvallisuuslain johdosta. Yhä useampi kohde jää pelkän urakoitsijan suorittaman käyttöönottotarkastuksen varaan.
- Sähköurakoinnin laajentuminen sähköisiin tietojärjestelmiin lisää työn vaativuutta entisestään.

Liikevaihto, milj. euroa/v	Yrittäjän työtulo, euroa/v
– 0,15	28 000 – 37 000
0,15 – 0,40	34 000 – 44 000
0,40 – 0,60	40 000 – 50 000
0,60 – 1,00	47 000 – 60 000
1,00 –	58 000 –

4531T Suomen Turvaurakoitsijaliitto

Turvaurakoitsijoiden ja lukkoliikkeiden työtulo-ohjeeksi liitto esittää:

Liikevaihto, milj. euroa/v	Yrittäjän työtulo, euroa/v
– 0,2	24 000 – 30 000
0,2 – 0,5	28 000 – 36 000
0,5 – 1,0	34 000 – 45 000
1,0 –	42 000 –

4533 LVI-asennukset

4533L LVI-Tekniset Urakoitsijat LVI-TU

Yrittäjän työtulon määräytyminen LVI-urakointiliikkeessä riippuu yrityksen liikevaihdon rakenteesta. Pienin työtulo on myyntitoimintapainotteisella yrittäjällä ja suurin erityisosaamista vaativan toiminta-alueen yrittäjällä, jossa yrittäjä itse osallistuu erityistehtäviin.

Mittaus- ja säätötöiden osalta LVI-TU:n piiriin kuuluvat sellaiset yrittäjät, jotka asennustyön lisäksi toimittavat yleensä myös tavaraa. Nuohoustoiminnan ohessa tapahtuvat mittaus- ja säätötyöt ks. 7470N Nuohousalan keskusliitto.

Liikevaihto, milj. euroa/v	Yrittäjän työtulo, euroa/v
– 0,10	22 500 – 32 000
0,10 – 0,20	28 500 – 38 000
0,20 – 0,35	36 000 – 44 000
0,35 – 0,50	39 000 – 46 500
0,50 – 0,85	45 000 – 53 500
0,85 –	51 000 –

4533K Suomen Kylmäliikkeiden Liitto – Suomen Kylmäyhdistys

Taulukko perustuu huolto- ja asennustoimintaa tekevän tavanomaisen yrityksen liikevaihtoihin. Jos liikevaihto on poikkeuksellisen materiaalityyppinen, voidaan yritykseen soveltaa yhtä liikevaihtoluokkaa alempaa työtulon

määrää. Jos yrittäjän omaan työpanokseen liittyy erityisen vaativaa teknistä suunnittelua tms., voidaan taulukkoarvoja korottaa 10–30 %.

Liikevaihto, milj. euroa/v	Yrittäjän työtulo, euroa/v
– 0,15	28 000 – 37 000
0,15 – 0,40	34 000 – 44 000
0,40 – 0,60	40 000 – 50 000
0,60 – 1,00	47 000 – 60 000
0,10 –	56 000 –

454 Rakentamisen viimeistelytyöt

4542 Rakennuspuusepänasennukset,
ks. Palkkatilastoluvut: F 4542K kalusteasennus.

4543 Lattian- ja seinänpäällysteliitto

Tässä määritely työtulo koskee sellaista lattian- ja seinänpäällysteitä kiinnittävää yritystä, jossa on toimiva omistajaohjaja (ns. perheyritys). Työtulo ei siis koske sellaisia yrityksiä, jotka lattian- ja seinänpäällysteiden kiinnitystyön lisäksi harjoittavat muuta toimintaa taikka laajamittaista alan materiaaliakauppaa ja joilla on palkattu johto.

Yrityksessä henkilöitä yrittäjä mukaan lukien	Yrittäjän työtulo, euroa/v
1 – 4	20 000 – 25 000
5 – 9	26 000 – 50 000
yli 9	51 000 –

4544 Pintaurakoitsijat (ent. Suomen Maalarimestariliitto)

Pintakäsittelyalan yrittäjien työtulon määrittelyssä lähtökohtana pidetään vaativimman ammattiryhmän palkkaa. Yrityksen toiminnan laajentuessa myös yrittäjän työtulo kasvaa. Minimityötulona pidetään siten 33 500 euroa vuodessa. Tätä työtuloa voidaan soveltaa pieniin, pääasiassa korjaustyötä harjoittaviin yrityksiin, joissa maalausliikkeen harjoittaja itse osallistuu alan varsinaiseen työhön.

Mitä suurempi on yrityksen henkilökunnan lukumäärä ja uudisrakennustöiden osuus yrityksen koko toiminnasta, sitä korkeammaksi työtulo on arvioitava.

G TUKKU- JA VÄHITTÄISKAUPPA

50 *Moottorijoneuvojen kauppa, korjaus ja huolto sekä polttoaineen vähittäismyynti*

50_ Autoalan Keskusliitto

501 *Moottorijoneuvojen kauppa*

503 *Moottorijoneuvojen osien ja varusteiden kauppa*

Autojen ja niiden varaosien kauppa.

Liikevaihto, milj. euroa/v	Yrittäjän työtulo, euroa/v
– 0,8	– 15 500
0,8 – 1,4	15 500 – 23 000
1,4 – 2,8	23 000 – 36 000
2,8 – 5,3	36 000 – 47 000
5,3 – 12,3	47 000 – 56 500
12,3 – 18,0	56 500 – 65 500
18,0 –	65 500 –

502 *Moottorijoneuvojen huolto ja korjaus*

5020A Autoalan ja Korjaamoiden Liitto

Yrittäjän työtulo muodostuu seuraavaksi:

Yrityksessä henkilöitä yrittäjä mukaan lukien	Yrittäjän työtulo, euroa/v
1	14 500 –
2	16 000 –
3	17 000 –
4	18 000 –
5	19 000 –
6	20 000 –

Kysymys on korjaamotoiminnasta, joka on usein erikoistumiseen perustuvaa kapea-alaista esimerkiksi peltikorjausta tai myös joskus yleiskorjaustyypistä. Yrityskohtaiset vaihtelut ovat suuria varsinkin yrityksen alkuvaiheessa. Myös alueelliset vaihtelut ovat suuria.

5020K Suomen Kolarikorjaamoiden liitto SKKL

Jäsenyritysten harjoittama kolarikorjaamotoiminta kattaa automaalauksen ja -peltityön sekä erillisinä että saman yrityksen harjoittamina liiketoimintoina.

Osa harjoittaa myös autohuolto- sekä korjaustoimintaa.

Liiton tietojen mukaan yrittäjätulo alalla vaihtelee 14 500 – 36 500 euroon vuodessa. Yrittäjän työtulon laskennallisena perusteena yrittäjät ovat käyttäneet alan ammattilaisen palkkaa sopivalla kertoimella tarkistettuna. Liikevaihtoon tai yrittäjän palkkaan työtuloa ei useinkaan ole sidottu.

5020M Moottorikorjaamoiden yhdistys

Jäsenyritykset ovat keskittyneet pääasiallisesti vaativaan auton moottoreiden korjaukseen, koneistamiseen ja varaosakauppaan. Jäsenistön suorittamia muita työtehtäviä ovat korjauskoneistukset muihin laitteisiin, hiontatyöt, hoonaukset, sorvaukset, särötarkastukset, tasapainotukset, täyttöhitsaukset ja teollisuuden alihankinnat. Yrityskohtaiset vaihtelut ovat suuria varsinkin toiminnan alkuvaiheessa. Myös alueelliset vaihtelut ovat suuria.

Yrittäjän työtulo muodostuu seuraavaksi:

Yrityksessä henkilöitä yrittäjä mukaan lukien	Yrittäjän työtulo, euroa/v
1	15 500 -
2	17 000 -
3	18 000 -
4	19 000 -
5	20 000 -
6	22 000 -

50501 Suomen Bensiinikauppiatten Liitto

Huoltamoyrittäjän työtulon ensisijaisena määrittelyperusteena pidetään vastaavissa tehtävissä olevan työsuhteisen huoltamoesimiehen ansiotasoa. Perheenjäsenen työtulo noudattaa yrittäjän työtuloa työpanos ja laatu huomioon ottaen.

Toissijaisesti yrittäjän työtulon määräytymisperusteena voidaan pitää liikevaihtoa.

Kokonaismyynti*, milj. euroa/v	Yrittäjän työtulo, euroa/v
– 1,7	19 000 – 25 000
1,7 – 2,5	25 000 – 32 000
2,5 – 3,2	32 000 – 38 000
3,2 –	38 000 –

*) Sisältää komissiomyynnin

51 Agentuuritoiminta ja tukkukauppa

511 Myynnin ja markkinoinnin yrittäjät MMY

Myynnin ja markkinoinnin yrittäjien työtuloperusteena voidaan käyttää vastaavissa tehtävissä olevan työsuhteisen myynnin ja markkinoinnin ammattilaisen ansiotasoa. Pelkällä provisiolla toimivien osalta on kuitenkin huomattaviakin alakohtaisia poikkeamia. Yrittäjän työtulon vähimmäistasoksi esitetään 32 000 euroa vuodessa.

52 Vähittäiskauppa; kotitaloustavaroiden korjaus

52VK Vähittäiskauppa

Vähittäiskaupan työtuloperustetta voidaan soveltaa alla mainittuihin toimialoihin, ellei jokin toimiala ole erikseen ilmoittanut omaa työtuloperustettaan.

Työtulo perustuu yrityksen koosta riippuen kokeneen myyjän, myymälänhoitajan, esimies- tai johtotehtävissä toimivan henkilön palkkatasoon lisättynä 20 %:n yrittäjälisällä.

Työtuloa määriteltäessä on otettava huomioon paikkakunnasta, toimintapolitiikasta, henkilökunnan määrästä ja etenkin myynnin rakenteesta johtuvat erilaisuudet. Nimenomaan ylimmissä kokoluokissa yrityskohtainen harkinta on välttämätöntä, samoin kuin silloin, kun yritys ei edusta puhtaasti mitään alla mainituista liiketyypeistä tai toimii yksinomaan vähittäiskauppalalla.

Yrittäjän perheenjäsenen työtulo riippuu työpanoksen määrästä ja laadusta. Puolisoiden työtulon määrittämisessä suositellaan sovellettavaksi samaa käytäntöä kuin jaettaessa työtulo verotuksessa puolisojen kesken.

Työtuloperusteet jaetaan kolmeen eri ryhmään:

Vuosiomyynti, milj. euroa/v			
Ryhmä I	Ryhmä II	Ryhmä III	Yrittäjän työtulo, euroa/v
– 0,2	– 0,4	– 1,6	15 000 – 22 500
0,2 – 0,4	0,4 – 1,2	1,6 – 3,0	22 500 – 31 500
0,4 – 0,6	1,2 – 2,2	3,0 – 4,8	31 500 – 39 500
0,6 – 1,0	2,2 – 3,2	4,8 – 7,4	39 500 – 48 500
1,0 – 1,6	3,2 – 4,4	7,4 – 10,0	48 500 – 57 000
1,6 – 2,4	4,4 – 7,0	10,0 – 13,0	57 000 – 64 500
2,4 –	7,0 –	13,0 –	64 500 –

Ryhmään I kuuluvat ainakin:

- autonvaraosakauppa	5030
- fotokauppa	52485
- kenkäkauppa	5243
- kello- ja jalometallikauppa	5248V
- kirja- ja paperikauppa	5247
- kioskikauppa	52KIO
- kukkakauppa	52481
- lahjatarvikekauppa	52497
- terveystuotekauppa	52273
- musiikkikauppa	52452
- taidekehystys	36630
- tekstiilikauppa	5241
- vaatekauppa	5242
- turkisten kauppa	52423
- urheilukauppa	52488
- muu vastaava vähittäiskauppa	52MUU

Ryhmään II kuuluvat ainakin:

- huonekalukauppa	5244
- kodintekniikkakauppa	52451
- päivittäistavarakaupat	
- hallit	52HAL
- kyläkaupat	52KYL
- laivamuonitus	51390
- lähikaupat	52LÄH
- tavaratalot	521TA
- rauta- ja värikauppa	5246

Ryhmään III kuuluvat ainakin:

- maatalouskauppa	522MA
- rauta-maatalouskauppa	5166

52486 Suomen Optikkoliikkeiden Liitto

Optikkoyrittäjän vähimmäistyötuloksi esitetään työntekijäasemassa olevien optikoiden keskimääräistä aloituspalkkaa korotettuna 20 prosentin yrittäjälisällä. Optikoiden aloituspalkka on noin 2 200 - 2 500 euroa kuukaudessa riippuen paikkakunnasta, erikoistumisesta ja lisäkoulutuksesta sekä henkilöstön saatavuudesta. Yrittäjän vähimmäistyötulo vuodessa on tällöin vastaavasti 31 500 euroa. Työtulo yleensä nousee yrityksessä työskentelevien työntekijöiden lukumäärän kasvaessa.

52487 Suomen Kelloseppäliitto - Suomen Kultaseppien Liitto

Yrittäjän työtulo määräytyy vastuunalaisille hoitajille maksettujen palkkojen perusteella korotettuna 20 %:n yrittäjälisällä. Vuosimyynnin noustessa 0,14 milj. euroon vuodessa voidaan yritystoimintaa pitää täysiaikaisena. Työtulo muodostuu yrityksen vuosimyynnistä riippuen seuraavaksi:

Vuosimyynti, milj. euroa	Yrittäjän työtulo, euroa/v
– 0,08 (osa-aikaista)	10 500 – 12 500
0,08 – 0,10	12 500 – 14 000
0,10 – 0,14	14 000 – 19 000
0,14 – 0,18 (täysiaikaista)	19 000 – 24 000
0,18 – 0,25	21 000 – 34 500
0,25 –	34 500 –

527 Henkilökohtaisten esineiden ja kotitalousesineiden korjaus

5271 Suutariliikkeiden Liitto

Suutaritoiminta on erittäin kausiluonteista ja sääherkkää. Toimintaedellytykset ovat kaventuneet ja suutarille palvelusta kertyvä tuotto on kenkien rakenne- ja hintatasomuutosten myötä olennaisesti pienentynyt.

Liikevaihdon perusteella yrittäjän työtulo muodostuu seuraavaksi, kun korjaustyön osuus on vähintään 75 % kokonaisliikevaihdosta.

Liikevaihto, milj. euroa/v	Yrittäjän työtulo, euroa/v
– 0,02	– 6 000
0,02 – 0,03	6 000 – 9 000
0,03 – 0,05	9 000 – 12 500
0,05 –	12 500 –

Työtuloon vaikuttavia erityistekijöitä ovat:

- liikkeen kotipaikkakunnan taajama-aste
- liikkeen sijainti paikkakunnalla
- liikkeen koneistusaste
- työsuoritteiden/vähittäismyynnin %-osuus koko liikevaihdosta.

Jos vähittäismyynnin ja oman valmistuksen osuus on yli 25 % kokonaisliikevaihdosta, voidaan näiden osalta soveltaa vähittäiskaupan työtulooperustetta ryhmä I. Tällöin vähittäismyynniksi katsotaan jalkineiden, laukkujen yms. nahkatavaroiden myynnin lisäksi myös tavanomaisen suutaritoiminnan ohessa tapahtuva jalkinetarvikkeiden myynti. Oma valmistus ajoittuu yleensä jalkinekorjaustoiminnan hiljaisiin aikoihin ja voi sisältää tuotteina mm.

mittatilausjalkineita, sandaaleja, tohveleita, avokkaita sairaanhoitajille yms., lapikkaita, laukkuja, vöitä, kukkaroita.

5272 Suomen Kodinkonehuoltojen Liitto

Yrityksessä henkilöitä yrittäjä mukaan lukien	Yrittäjän työtulo, euroa/v
1 – 3	24 000 – 30 000
4 – 6	26 000 – 32 000
7 – 9	28 000 – 34 000

52740 Suomen Pianovirittäjät

Päätoimisesti alalla työskentelevän työtulo on vähintään 12 000 euroa vuodessa. Uudella ammatinharjoittajalla asiakaspiirin hankkiminen kestää yleensä useita vuosia. Tänä aikana ansiotaso voi olla varsin matala. Paikkakuntakohtaiset erot työllisyystilanteessa ovat hyvin suuret. Työ on kausiluonteista. Keväällä ja etenkin kesällä on kysyntä vähäistä, syksyllä voi esiintyä ruuhkaakin.

H MAJOITUS- JA RAVITSEMISTOIMINTA

55HRY Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa

Yrittäjän työtulo perustuu majoitus- ja ravitsemisalan esimiesten säännöllisen työajan keskiansiotasoon.

Liikevaihto huomioon ottaen yrittäjän työtulo muodostuu seuraavaksi:

Vuosimyynti, milj. euroa	Yrittäjän työtulo, euroa/v
– 0,30	22 500 – 26 000
0,30 – 0,35	26 000 – 29 500
0,35 – 0,55	29 500 – 36 000
0,55 – 0,75	36 000 – 41 500
0,75 –	41 500 –

Hyvin suuri osa ravitsemisliikkeistä on pieniä 1–3 työntekijän yrityksiä, joiden liikevaihto jää alle 0,3 milj. euroa vuodessa. Ks. myös Palkkatilastoluvut: H 554 Kahvilayrittäjät ja pienet baarit.

Yrittäjän perheenjäsenen työtulo riippuu hänen työpanoksensa määrästä ja laadusta. Hyvän ammattityöntekijän ansiotason mukaan arvioiden työtulo on kuitenkin vähintään 22 500 euroa/v.

5523 Lomarengas - omavaraismökkien vuokraustoiminta

Mökkivuokrausyrittäjistä valtaosa on ensisijaisesti maa- ja metsätaloudesta toimeentulonsa saavia henkilöitä, joille mökkien vuokraus muodostaa lisäansion. Tulo luetaan verotuksellisesti pääomatuloihin, eikä huoltoon yms. sitoutuvaa työpanosta huomioida työtulona verotuksessa.

Jos vuokraustoiminta on kuitenkin selvästi maataloudesta eroavaa ansio-toimintaa, saattaa YEL:n soveltaminen tulla kysymykseen, mikäli toiminta on riittävän laajaa. Yrittäjätoimintaa voidaan pitää täysiaikaisena kun yrityksellä on vähintään 10 majoitusyksikön tarjonta, eli noin 40 majoituspaikkaa.

Yrittäjän työtulon arvioinnissa tulisi ottaa huomioon mm. seuraavia näkökohtia:

- itsepalveluperiaatteella toimivan mökin käyttöaika vuodessa (viikkoja)
- mökin huoltoon sitoutuva työpanos (siivous, polttoainehuolto, laitteiden toiminnan tarkastus, pikku korjaukset)
- työtunteihin vaikuttaa oleellisesti se, onko kyseessä varusteiltaan nykyaikainen tai vanhanaikainen lomamökki
- varustetasoltaan nykyaikaisen mökin kunnossapitoon on arvioitu kulu-
van aikaa vuokrauspäivää kohden noin puoli tuntia, eli vuokravii-
kossa 4 tuntia/mökki.

Mökkiä kohti muodostuva yrittäjätulo voidaan arvioida kaavamaisesti: Mökin viikkovuokra on tasosta riippuen 400 – 1 000 euroa/viikko, mistä yrittäjätulon osuus n. 20 prosenttia, eli 80 – 200 euroa viikko. Huoltotyön tuntihinnaksi arvioidaan maatalouden keskituntiansiota seuraten 10,48 euroa tunti^{*)}. Vuokra viikonlopusta on yleensä 3/7 viikkovuokrasta. Huoltotyö vuokrapäivää kohden on sama kuin viikkojaksossa.

Laskuesimerkki:

Hyvä käyttöaste ja varustetaso (viikkovuokra esim. 750 euroa, josta yrittäjätulo 20% on 150,00 euroa), 15 viikkovuokrausta + 5 viikonloppua:

$$\text{Yrittäjätulo} = 15 \times 150,00 \text{ e} + 5 \times 3/7 \times 150,00 \text{ e} = 2\,571,43 \text{ e}$$

$$\text{Vastaava huoltopanos} = (15 \times 4 \text{ h} + 5 \times 2 \text{ h}) \times 10,48 \text{ e/h} = 733,60 \text{ e}$$

$$\text{Yrittäjän työtulo yhdestä mökistä: } 2\,571,43 \text{ e} + 733,60 \text{ e} = 3\,305,03 \text{ e/v.}$$

Jos yrittäjällä olisi 10 vastaavaa majoitusyksikköä ja kysyntä keskimäärin vastaava, lasketaan täysiaikaisen yrittäjän työtulo

$$10 \times 3\,305 \text{ e/v} = \text{n. } 33\,000 \text{ e/v.}$$

^{*)} Maaseudun työnantajaliitto

Esimerkkilaskelmaa voidaan tapauskohtaisesti muuttaa yrittäjätoiminnan laajuus ym. seikat huomioon ottaen.

Vuokraustoiminnan ohessa tapahtuvat ohjelmapalvelut, elintarvikkeiden myynti ja ateriapalvelut vaikuttavat yritystoimintaan työtuloa korottavasti.

I KULJETUS

60 Maaliikenne

60212 Linja-autoliitto

Yrittäjän työtulo voidaan määritellä linja-autonkuljettajien työehtosopimuksen taulukkopalkkoja ohjeena pitäen. Yrittäjän minimityötuloksi tulee tällöin 27 500 euroa vuodessa.

Laskelma perustuu työehtosopimukseen vastaten tilannetta 1.1.2011 (kokenut kuljettaja, alalla yli 12 vuotta, työaika 2080 h/v).

6022 Suomen Taksiliitto

Yrittäjän työtulo voidaan määritellä alan työehtosopimuksen taulukkopalkkoja ohjeena pitäen. Yrittäjän minimityötuloksi tulee tällöin 24 000 euroa vuodessa. Laskelma perustuu työehtosopimukseen vastaten tilannetta 1.1.2011 (kuljettajat, 4 – 8 vuotta alalla, työaika 2000 h/v).

Vuosityöaika, h/v (yrittäjä ilmoittaa)	Yrittäjän työtulo, euroa/v
1 000 – 1 500 (osa-aikaista)	12 500 – 18 000
1 500 – 1 600	18 000 – 19 500
1 600 – 1 800	19 500 – 21 500
1 800 – 2 000	21 500 – 24 000
2 000 – 2 200 (täysiaikaista)	24 000 – 27 000
2 200 – 2 400	27 000 – 29 000
2 400 –	29 000 –

6024K Suomen Kuljetus ja Logistiikka SKAL

Kuorma- ja pakettiautoliikennettä harjoittavien yrittäjien työtulon laskennallisena keskiarvona voidaan pitää kuorma-autoliikenteen työehtosopimuksen mukaista taulukkopalkkaa yli 12 vuotta ammatissa toimineille täyspäiväaunukuljettajille.

Alan yrittäjän ohjeelliseksi työtuloksi muodostuu tällöin täystyöllisyysdelä (2 000 h/v) ja 10 %:n suuruisella yrittäjälisällä laskettuna noin 30 000 euroa vuodessa.

Edellä mainittu vuosityötulo on laskettu yhden auton omistavalle liikenteenharjoittajalle. Mikäli liikenteenharjoittajalla on useampia autoja, lisätään vuosityötuloa 2 500 euroa tehollisessa käytössä olevaa lisäautoa kohti.

6024S Suomen Säiliöautoliitto

Säiliöautoliikennettä harjoittavien yrittäjien työtulon laskennallisena keskiarvona voidaan pitää säiliöautoliikenteen työehtosopimuksen mukaista taukkopalkkaa yli 15 vuotta ammatissa toimineille säiliöautonkuljettajille.

Yhden auton kuljetusyrittäjän ohjeelliseksi vuosityötuloksi muodostuisi täystyöllisyydellä (2000 h/v) ja 10 % suuruisella yrittäjälisällä laskettuna 30 000 euroa.

Mikäli yrittäjällä on useampia autoja, lisätään vuosityötuloa 3 000 euroa kutakin tehollisessa käytössä olevaa lisäautoa kohti.

63 *Liikennettä palveleva toiminta ja matkatoimistot*

633 Matkatoimistot ja muu matkailua palveleva toiminta

Ks. Palkkatilastoluvut: 633 Matkatoimistoala.

K KIINTEISTÖ-, VUOKRAUS- ja TUTKIMUSPALVELUT; LIIKE-ELÄMÄN PALVELUT

70 *Kiinteistöalan palvelut*

7031 Suomen Kiinteistönvälittäjäliitto

Kiinteistönvälitystyötä tekevien tulot riippuvat paikkakunnan koosta, henkilön asemasta yrityksessä, tehtävistä, koulutustasosta, iästä ja kokemuksesta. Työtulo määräytyy peruspalkan ja myyntiprovisioyhteismäärästä, provisiolla kokonaisuudesta 2/3. Välitystyötä tekevien palkansaajien työtulot vaihtelevat 20 000 eurosta 75 400 euroon, mediaanin ollessa 38 600. Kiinteistönvälitysalan yrittäjien työtulot vaihtelevat 17 000 eurosta 106 600 euroon, mediaanin ollessa 43 000. Kiinteistönvälitysalan yrityksistä 84 % on 1-4 henkilön yrityksiä, 14 % 5-19 henkilön yrityksiä ja 2 % yli 20 henkilön yrityksiä.

Työtuloa määriteltäessä on otettava huomioon seuraavia näkökohtia:

- Alueelliset ja yrityskohtaiset erot ovat merkittäviä.
- Provisiopalkan osuus on suuri.
- Alan kokonaistulot koostuvat välityspalkkiotuloista, mistä syystä ala on erityisen suhdanneherkkä.
- Osa kiinteistönvälittäjistä työskentelee välitystehtävien ohella esim. isännöitsijä-, tilitoimisto- tms. tehtävissä.

- Osa kiinteistönvälittäjistä saa jo eläkettä muista tehtävistä, jolloin ansiotaso välitysalalla on keskimääräistä pienempi.

7032I Suomen Isännöinti-liitto

Isännöitsijän työtulo määräytyy liikevaihdon perusteella seuraavasti:
Liikevaihto x 0,5/henkilökunnan määrä. Minimissään työtulo on 18 500 euroa vuodessa.

Laskuesimerkkejä:

1) liikevaihto 100 000 e/v ja henkilöitä isännöitsijä + yksi työntekijä
 $100\,000 \times 0,5/2 = n. 25\,000 \text{ e/v}$

2) liikevaihto 400 000 e/v ja työntekijöitä kolme yrittäjän lisäksi
 $400\,000 \times 0,5/4 = n. 50\,000 \text{ e/v}$

3) liikevaihto 400 000 e/v ja työntekijöitä yrittäjän lisäksi kaksi kokopäiväistä ja yksi puolipäiväinen
 $400\,000 \times 0,5/3,5 = n. 57\,000 \text{ e/v}$

7032K Kiinteistöpalvelut

Kiinteistöpalvelut ry:n jäsenyritykset tarjoavat valtakunnallisesti monipuolisia kiinteistönhoito- ja siivouspalveluja.

Kiinteistöhoito-yrittäjän työtulo muodostuu yrityksen henkilökunnan suuruuden mukaan seuraavasti:

Yrityksessä henkilöitä yrittäjä mukaan lukien	Yrittäjän työtulo, euroa/v
1 – 2	28 000 –
3 – 7	32 000 –
8 – 12	36 000 –
13 – 19	49 000 –
20 –	60 000 –

Siivousyrittäjän työtulo ks. 7470S

71 *Kulkuneuvojen, koneiden ja laitteiden vuokraus*

7110 Suomen Autovuokraamojen Liitto

Liiton jäsenyrityksissä yrittäjän työtulona voidaan pitää vähintään 38 500 euroa vuodessa. Kyse on autojen vuokrauksesta ilman kuljettajaa.

72 *Tietojenkäsittelypalvelu*

72_ Tietotekniikkayritykset

722 *Ohjelmistojen suunnittelu, valmistus ja konsultointi*

723 *Tietojenkäsittely*

724 *Tietopankkitoiminta*

725 *Tietokoneiden korjaus ja huolto, tukipalvelut*

726 *Muu tietojenkäsittelypalvelu*

Useimmiten ohjelmistoyrittäjä aloittaa suunnittelu-, projektinjohto- ja myyntitehtävissä. Näissä tehtävissä kokonaispalkka on työnantajajärjestön tekemän selvityksen mukaan keskimäärin 48 000 euroa vuodessa ja vähiten ansainneella kymmeneksellä noin 32 500 euroa vuodessa. Luvut vastaavat yleisemminkin tietotekniikka-alan palkkatasoa. Lukuja voi pitää lähtökohtana myös alan yrittäjän työtuloa määriteltäessä. Yrittäjäksi ryhtyvä oletettavasti pyrkii pitkällä tähtäimellä alan keskipalkkaa parempaan ansiotasoon. Luokassa 725 ansiotaso on tyypillisesti hiukan alempi, vähiten ansainneella kymmenyksellä 24 500 euroa vuodessa ja keskiansio on 42 500 euroa vuodessa.

74 *Muu liike-elämää palveleva toiminta*

741 *Lainopillinen ja taloudellinen konsultointi*

74112 Suomen Asianajaliitto

Asianajo- ja lakiasiantoimistot

Päätoimisena yrittäjänä aloittavan asianajajan työtulon minimitasoksi arvioidaan 32 000 euroa vuodessa. Asianajajan keskiansioksi arvioidaan 44 000–50 000 euroa vuodessa. Työtulon määrä vaihtelee kuitenkin huomattavasti asianajajan olosuhteista, iästä ja kokemuksesta riippuen.

Asianajotoimintaa harjoittavat Suomen Asianajaliittoon kuuluvien lakimiesten (asianajajien) ohella myös monet muut henkilöt. Heidän työtulonsa saattaa jäädä edellä mainittujen ohjearvojen alapuolelle.

74121 Suomen Taloushallintoliitto

Liiton jäsenyrityksissä yrittäjän työtulon vähimmäistasona voidaan pitää 18 500 euroa vuodessa. Työtulon määrä vaihtelee kuitenkin huomattavasti alueellisesti, yrittäjän olosuhteista, iästä, koulutuksesta ja kokemuksesta riippuen.

7420A Suomen Arkkitehtiliitto

Päätoimisena yrittäjänä toimivan arkkitehdin työtulon minimitasona voidaan pitää 38 000 – 42 000 euroa vuodessa. Yrittäjänä vähemmän kuin seitsemän vuotta toimineen kohdalla voidaan enimmäistasosta vähentää enintään 20 %. Palkkatulon määrä vaihtelee huomattavasti yrittäjän olosuhteista, iästä ja kokemuksesta riippuen.

7420K Suunnittelu- ja konsulttitoimistojen liitto, SKOL

SKOL:n jäsenyrityksissä (pääasiassa insinööri-toimistoja) yrittäjän keskiansioksi arvioidaan 30 000–40 000 euroa vuodessa. Työtulon määrä vaihtelee kuitenkin huomattavasti yrittäjän olosuhteista, iästä ja kokemuksesta riippuen.

7420S Sähkösuunnittelijat NSS

Järjestöön kuuluu yli sata yrittäjäjäsentä, joista suurin osa kuuluu myös SKOL:iin. Järjestö esittääkin, että jäsenistöön sovelletaan SKOL:n työtulo-ohjetta.

74401 Markkinointiviestinnän Toimistojen Liitto MTL

Liitto edustaa markkinointiviestintäalaa, mainostoimistoja, mediatoimistoja, viestintätoimistoja, digitoimistoja sekä tapahtumatoimistoja - eli markkinointiviestintään liittyviä asiantuntijapalveluita tuottavia toimistoja. Alalla toimivien yritysten liikevaihto vaihtelee suuresti, kymmenistä tuhansista lähes kahteensataan miljoonaan euroon, joten palkkatulojenkin vaihteluväli on suuri. Lukumääräisesti suuri osa yrittäjävetoisista yrityksistä on kuitenkin pieniä. Yrittäjän työtulon määrä vaihtelee huomattavasti yrityksen toiminnan luonteen, palvelun kattavuuden ja paikkakunnan mukaan, mutta suoraa suhdetta yrittäjätulon ja yrityksen koon mukaan ei pidä asettaa. Toimialan luonteesta johtuen todettakoon, että alalla toimii harvoin yrittäjiä, joiden ansio jää YEL:n alarajalle ja alan yrittäjä voi myös ansaita selvästi yli YEL:n ylärajan yksinkin toimiessaan.

Ks. myös Palkkatilastoluvut: esim. K 7414 Markkinointi ja myynti.

74402 Suomen Valomainosliitto

Yrittäjän työtulo riippuu yrityksen liikevaihdon rakenteesta. Liiton jäsenet koostuvat yhden hengen huoltoyrityksistä yli 30 hengen valmistajiin. Liikevaihdon perusteella yrittäjän työtulo määräytyy seuraavasti.

Liikevaihto, milj. euroa/v	Yrittäjän työtulo, euroa/v
- 0,10	21 000 – 25 000
0,10 – 0,20	25 000 – 31 500
0,20 – 0,35	31 500 – 35 500
0,35 – 0,50	35 500 – 41 000
0,50 – 0,85	41 000 – 47 500
0,85 –	47 500 –

746 Etsivä-, vartiointi- ja turvallisuuspalvelu

7460 Suomen Vartioliikkeitten Liitto

Yrittäjän työtulo on porrastettu yrityksen henkilökunnan suuruuden mukaan.

Työtulo vaihtelee 1–2 hengen liikkeissä paikkakunnasta ja toiminnan laadusta riippuen alan korkeimman työehtosopimuspalkan mukaisesti lisätynä 20 %:n yrittäjälisällä.

Yrityksessä henkilöitä yrittäjä mukaan lukien	Yrittäjän työtulo, euroa/v
1 – 2	21 000 –
3 – 7	23 500 –
8 – 12	29 000 –
13 – 19	31 000 –
20 –	40 000 –

Henkilömäärän kasvu yli 20:n ei enää olennaisesti vaikuta työtuloon. Liikevaihdon suuruus voi ratkaisevasti vaikuttaa työtulon määrään.

747 Siivous

7470N Nuohousalan Keskusliitto

Piirinuohoojina toimivien yrittäjien työtulo on keskimäärin 24 000 euroa/v. Työtuloperuste on määritelty edellytyksellä, että nuohouspiiri on riittävän suuri turvaamaan ympärivuotisen toimeentulon. Pienemmissä nuohouspiireissä voidaan arvioida työtuloksi 15 000–18 000 euroa/v.

Lisäksi osa nuohousalan yrittäjistä on laajentanut toimenkuvaansa käsittelemään ilmanvaihtolaitteistojen puhdistus-, mittaus-, säätö- ja huoltotyöt. Näiden nuohoojayrittäjien työtulo on lähellä yllä olevia työtulolukuja. Yrittäjän työtuloon vaikuttavana tekijänä on otettava huomioon liikevaihdon suuruus. Varsinaiset asennustyöt ks. 4533L LVI-Tekniset Urakoitsijat LVI-TU.

7470S Kiinteistöpalvelut

Kiinteistöpalvelut ry:n jäsenyritykset tarjoavat valtakunnallisesti monipuolisia kiinteistönhoito- ja siivouspalveluja.

Siivousyrittäjän työtulo muodostuu yrityksen henkilökunnan suuruuden mukaan seuraavasti:

Yrityksessä henkilöitä yrittäjä mukaan lukien	Yrittäjän työtulo, euroa/v
1 – 2	24 000 –
3 – 7	27 000 –
8 – 12	30 000 –
13 – 19	40 000 –
20 –	51 000 –

Kiinteistönhoitoyrittäjän työtulo ks. 7032K

7481Ma Suomen Mainosvalokuvaajat

Jäsenkuntaan kuuluvat pääasiassa puhtaasti mainosvalokuvaukseen erikoistuneet valokuvaamot. Työtuloperusteena voidaan soveltaa esimerkiksi lehti- valokuvaajien palkkasopimusta $\pm 20\%$. Tämän mukaan kokopäiväisen yrittäjän työtulo olisi 30 000 euroa/v $\pm 20\%$.

Yksittäistapauksissa poikkeamat sekä alas- että ylöspäin voivat olla huomattavat riippuen yrittäjän ammatti- ja liikkeenhoitotaidosta. Kokemusvuodet eivät suoraan vaikuta työtuloon.

7481Va Suomen Ammattivalokuvaajat

SVL:n jäsenkuntaan kuuluu pääasiassa muotokuvaajia, jotka oheistoimintana ylläpitävät myös tarvikekauppaa ja kehityspalvelua. Vain suurimmissa kaupungeissa on mahdollisuus erikoistua yksinomaan muotokuvaamiseen. Taajamissa ja maaseudulla suoritetaan muotokuvauksen ohella myös muita valokuvauspalveluja. Alan liikkeet ovat yleensä pieniä perheyrityksiä, joiden palveluksessa on harvemmin ulkopuolisia työntekijöitä. Työtuloksi arvioidaan vähintään 10 000 euroa vuodessa.

74853 Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto

Kauno- ja tietokirjallisuuden kääntäjien työtulon määrittämisestä ei voi antaa tarkkoja ohjeita, sillä kirjallisuuden kääntäjien vuositulot saattavat vaihdella huomattavasti töiden määrän ja lajin mukaan. Päätoimisten kirjallisuuden kääntäjien verotettava vuositulo on Suomen kääntäjien ja tulkkien liiton keväällä 2009 tekemän jäsenkyselyn mukaan keskimäärin 15 000–15 500 euroa. Mediaaniansio oli 14 000 euroa. Varsin monella se jää kokoaikaisen yrittäjätoiminnan alarajana pidetyn YEL:n työtulon tuntumaan. Työ ei myöskään

välttämättä ole jatkuvaa, vaan toimeksiantojen välillä saattaa olla pitkiäkin taukoja. Jos kaunokirjallisuuden kääntäjälle on myönnetty taiteelliseen työskentelyyn apuraha, johon liittyy eläketurva tai jonka perusteella kääntäjä on velvollinen järjestämään itselleen eläketurvan, tämä apuraha otetaan yrittäjän eläkelain mukaista työtuloa vahvistettaessa vähentävänä tekijänä huomioon.

Asiatekstikäntäjät ja tulkit toimivat usein yrittäjinä. Yleensä kyseessä on pieni yhden hengen käsityöläisyrittys, jossa tulot muodostuvat pääasiassa kääntäjä- ja/tai tulkkiiyrittäjän omasta työpanoksesta. Yrittäjän tulot riippuvat eri tekijöistä, mm. kulloisestakin markkinatilanteesta sekä siitä, onko yrittäjällä vakiintunut asiakaskunta, joka mahdollistaa suhteellisen vakaan ansiotason. Erityisesti aloittelevien kääntäjien ja tulkkien tulotaso saattaa alussa olla hyvinkin matala. Käännösalan palkkiotaso on viime aikoina laskenut ja monet asiatekstikäntäjät kamppailevat toimeentulonsa kanssa. Jos YEL-työtuloa määriteltäessä otettaisiin ohjeitten mukaisesti pohjaksi se palkka, joka ammattitaitoiselle työsuhteiselle kääntäjälle maksettaisiin, YEL-työtulon viitteenä voitaisiin käyttää Akavan erityisalojen jäsenjärjestön Käännösalan ammattilaiset KAJ ry:n suosittelemaa vähimmäisvuosipalkkaa, joka on noin 36 000 euroa. Myös asiatekstinkääntäjän ja tulkin työtuloa vahvistettaessa tulee kuitenkin ottaa huomioon, ettei työ välttämättä ole jatkuvaa, vaan toimeksiantojen määrät voivat huomattavastikin vaihdella vuosittain.

74871 Taideteollinen muotoilu ja suunnittelu

74871 Teollisuustaitteen Liitto ORNAMO

Ornamon jäsenten yrittäjyystoiminta on kasvanut 2000-luvun. Jäsenkunnan ammattiprofilissa näkyy selvästi keskittyminen konsulttitoimintaan ja taiteelliseen tuottajatoimintaan. Taitelijatuottajan palkkiot syntyvät projekteista, jotka voivat olla uniikkitoita, piensarjatuotantoa ja opetustyötä. Muotoilijasuunnittelija toimii toimeksiantajan asiantuntijakonsulttina vastaavasti kuin muutkin konsultit. Jäsenkunnasta noin puolet toimii päätoimisina yrittäjinä eri yhtiömuotojen puitteissa. Vakuutettavaa YEL-työtuloa arvioitaessa on vähentävänä tekijänä otettava huomioon taiteellisesta toiminnasta saatu sellainen apuraha, johon liittyy lain mukaan eläketurva tai jonka perusteella yrittäjä on velvollinen järjestämään itselleen eläketurvan.

74SIO Sisustusarkkitehdit SIO

Sisustusarkkitehtien yritystoiminta kaksinkertaistui 1990-luvulla. Yritykset ovat tyypillisesti muutaman suuren toimiston lisäksi 1-3 henkilön toimistoja. Tehtäväkenttä on laajentunut käsittäen arkkitehtialan sisustus- ja tilasuunnittelua, erilaista tuotekonseptisuunnittelua ja varsinaista kalustesuunnittelua. Keskimäärin työtulo on 20 000–30 000 euroa vuodessa. Hajonta saattaa olla melko suuri suunnittelijan nimekkyydestä riippuen.

74TKO Teolliset muotoilijat TKO

Suunnittelutoimistot ovat keskimäärin 2–3 henkilön toimistoja sekä noin kymmenen 7–20 henkilön toimistoa. Suuri osa toimii yritysten suunnitteleluosastoilla. Tehtäväkenttä on laajentunut käsittämään moninaisen tuote- ja palvelukonseptien kirjon raskaasta konepajateollisuudesta teknologiateollisuuden eri aloille, erilaiseen käyttöliittymäsuunnitteluun, uusmedia-alan sovellutuksiin ja konseptisuunnitteluun. Nuorten yrittäjien ja kokeneiden työtuloerot saattavat olla melko suuret. Keskimääräinen työtulo on 20 000 – 30 000 euroa vuodessa.

74MTO Vaatesuunnittelijat

Vaatesuunnittelijoista monet yrittäjät toimivat freelance-tuotesuunnittelijoina. Alan suunnittelijayrittäjä toimii usein yksin. Työtulo on 15 000 – 20 000 euroa vuodessa.

74TEX Tekstiilitaiteilijat TEXO

Tekstiilitaiteilijayrittäjä toimii omassa studiossa. Tehtäväkenttä kattaa teollisen suunnittelun ja taidekäsityön uniikkityöt mm. näyttelyihin ja erilaisiin rakennusprojekteihin. Huomattava osa tekstiilitaiteilijoista toimii ajoittain tai jatkuvasti lyhytaikaisissa opetustehtävissä. On tyypillistä, että yrittäjällä on työsuhteinen opetustoimi eläkekertymän takaamiseksi. Työtulo vaihtelee suuresti ja on 10 000–15 000 euroa vuodessa.

74TAI Taidekäsityölläiset TAIKO

Jäsenet edustavat taidekäsityön laajaa materiaali- ja tuotemaailmaa. Osa on piensarjatuottajia ja osa uniikkiteosten tekijöitä. Myyntitulot vaihtelevat sesonkimaisesti. Osa taiteilijoista työskentelee määräaikaisilla apurahoilla. Työtulo vaihtelee suuresti ja on 8 000 - 15 000 euroa vuodessa.

74873 Messu- ja Somistusalalan Liitto

Yrityksessä henkilöitä yrittäjä mukaan lukien	Yrittäjän työtulo, euroa/v
1 – 3	17 000 – 19 000
4 – 10	19 000 – 28 000
11 –	28 000 –

M KOULUTUS

8041 Suomen Autokoululiitto

Perustana on 15 vuoden alan kokemuksen omaavan liikenneopettajan kuukausipalkka, joka on laskettu keskiarvona eri paikkakuntien kalleusluokkien mukaan. Saatuun arvoon on lisätty työehtosopimuksen tasoinen johtajaopettajan lisä. Tämän mukaan yrittäjän työtulon minimitasona pidetään 31 000 euroa vuodessa.

804K Yksityinen opetus- ja sivistystyö:
ks. Palkkatilastoluvut: M 804K Yksityinen opetus- ja sivistystyö.

N TERVEYDENHUOLTO- JA SOSIAALIPALVELUT

851 Terveydenhuoltopalvelut

8512 Suomen Lääkäriliitto

Vuosityötulon arviointiperusteena pidetään yleislääkärin osalta vähintään 2 600 euroa ja erikoislääkärin osalta vähintään 2 950 euroa potilaiden vastaanottoon käytettyä normaalin työskentelyviikon viikkotuntia kohden. Yksittäisen erikoislääkärin työtulo voi kuitenkin vaihdella ko. erikoisalan palkkioperusteista johtuen.

Laskuesimerkki:

Yleislääkärin potilasvastaanotto 10 tuntia viikossa,
työtulo $10 \times 2\,600 = n. 26\,000$ euroa/v.

Vakuuttamisvelvollisuus määräytyy kuitenkin todellisen vuosityötulon perustella riippumatta siitä miksi YEL-työtulo olisi tämän ohjeen viikkotuntin arvon ja käytetyn viikoittaisen työajan perusteella arvioitavissa.

8513 Suomen Hammaslääkäriliitto

Hammaslääkärin vuosityötulon perusteena pidetään 1 650 euroa normaalin työskentelyviikon viikkotuntia kohden. Viikkotuntien lukumäärää arvioitaessa otetaan huomioon kaikki potilasvastaanottoon liittyvä työ.

Yksittäisen hammaslääkärin kohdalla työtulo voi kuitenkin vaihdella esitetystä euromäärästä $\pm 25\%$.

Jos hammaslääkäri on erityisesti perehtynyt johonkin hammaslääketieteen erikoisalaan, viikkotuntia kohden laskettu euromäärä on arvioitava korkeammaksi kuin 1 650 euroa.

Laskuesimerkki:

Työskentelyaika keskimäärin 35 tuntia viikossa,
työtulo 35 x 1 650 euroa = n. 58 000 euroa/v.

8513 Suun Terveydenhoidon Ammattiliitto

8513S Suuhygienistit ovat ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneita suun terveydenhoidon asiantuntijoita, joilla on oikeus laillistettuina terveydenhuollon ammattihenkilöinä harjoittaa itsenäistä ammattia. Itsenäisenä ammatinharjoittajana tai yrittäjänä toimivan suuhygienistin on sairausvakuutusjärjestelmän vuoksi haettava Valvirasta rekisteröintinumero. Suuhygienisti on terveydenhoitotyön asiantuntija ja kehittäjä. Työhön kuuluvat mm. terveyden edistäminen, suun terveystarkastukset, suun infektiosairauksien ehkäisy ja hoito sekä esteettinen hammashoito.

Päätoiminen suuhygienistiyrittäjä voi olla palkattua henkilökuntaa pitävän yrityksen omistaja/osakas, itsenäinen ammatinharjoittaja hammashoitotiimissä tai toimia omalla vastaanotollaan. Keskimääräisenä työtulon arvioinnin perustana käytetään alan työehtosopimuksen peruspalkkaa lisättynä seitsemän vuoden palvelulisällä eli 26 500 euroa vuodessa. Edellä esitetyt yrittäjyyssuodot ja niiden erilainen kulurakenne vaikuttavat työtulon määrittelyyn.

8513H **Hammashoitaja tai lähihoitaja** ovat terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain mukainen nimikesuojattu ammatti. Nimikesuoja edellyttää Valviran rekisteröintiä ko. terveydenhuollon ammattihenkilöksi. Hammashoitajan tai lähihoitajan tutkinnot ovat toisen asteen koulutuksia. Suun terveydenhoidon koulutusohjelma ja osaamisala antavat valmiuden toimia lähihoitajan ammatissa (aiemmin hammashoitajan tutkinto). Hammashoitajalta tai lähihoitajalta edellytetään erilaisten hoitokäytäntöjen osaamista sekä hoitotyössä tarvittavien instrumenttien, materiaalien ja erilaisten tietojärjestelmien hallintaa. Hammashoitaja tai lähihoitaja voi myös työskennellä itsenäisesti potilaiden kanssa. Työtehtäviä voivat olla mm. suun terveystarkastukset, hoidon tarpeen arvioinnit, suun terveydenedistäminen ja oikomishoidon osatehtävät.

Hammashoitaja- tai lähihoitajayrittäjä voi olla hammashoitopalveluja tuottavan yrityksen omistaja/osakas tai hän voi toimia perheyrityksessä. Työtulo riippuu asianomaisen työpanoksen määrästä ja laadusta. Alan työehtosopimuksen mukaan (valmistunut, vuoden työkokemus) työtulon vähimmäistasoksi muodostuu 20 500 euroa vuodessa. Tämä koskee puhtaasti hammashoitajan työtä.

8513T Erikoishammasteknikkoliitto

Erikoishammasteknikot ovat jatkokoulutettuja hammasteknikkoja, joilla on terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain nro 559 ja asetuksen nro

564 mukainen oikeus harjoittaa ammattiaan. (Hammasteknikot: ks. 3310 Hammaslaboratorioliitto).

Erikoishammasteknikolla on oikeus itsenäisesti sovittaa, valmistaa ja korjata kokoproteeseja. Hän hallitsee koulutuksensa perusteella kokoproteesien valmistuksen sekä kliiniset että tekniset työvaiheet.

Erikoishammasteknikko, joka voi olla yrittäjä, itsenäinen ammatinharjoittaja tai toisen palveluksessa toimiva, on usein myös hammashoitotiimin oman alansa asiantuntija. Hän työskentelee myös yhteistyössä muiden suun terveydenhuollon ammattihenkilöiden kanssa irrotettavien proteesien valmistajana ja sovittajana sekä hammasteknikon koulutuksen saaneena myös kiinteiden proteesien valmistajana.

Erikoishammasteknikkoliiton laskelmien ja tutkimusten mukaan erikoishammasteknikkoyrittäjien työtuloksi arvioidaan 28 000 – 35 000 euroa vuodessa.

8514 Muu terveydenhoitopalvelu

85141F Suomen Fysioterapiayrittäjät FYSI

Yrittäjätulo määräytyy liikevaihdon perusteella:

Liikevaihto milj. euroa/v	Yrittäjän työtulo, euroa/v
– 0,04	21 000 – 24 000
0,04 – 0,12	24 000 – 28 000
0,12 – 0,20	28 000 – 32 000
0,20 – 0,30	32 000 – 36 000
0,30 – 0,50	36 000 – 40 000
0,50 – 0,85	40 000 – 44 000
0,85 –	44 000 –

85141L Suomen Fysioterapeutit

Fysioterapeuttiyrittäjän työtulo määräytyy kokemuksen, erityisosaamisen ja liiketoiminnan laajuuden perusteella. Päätoimisen, yksin toimivan fysioterapeuttiyrittäjän minimityötuloksi arvioidaan 28 000 euroa vuodessa.

85141N Fysioterapia-alan Näkövammaiset

Päätoimisen yrittäjän työtuloksi arvioidaan 15 500 euroa vuodessa. Lisäksi on otettava huomioon yrittäjän fyysinen kunto ja vammaisuuden aste. Suurin osa jäsenistä toimii yrittäjinä osa-aikaisesti.

85144 Suomen Sairaankuljetusliitto

Yrittäjän työtulo voidaan määrittellä sairaankuljettajien työehtosopimuksen taulukkopalkkoja ohjeena pitäen. Yrittäjän minimityötuloksi tulee tällöin 26 500 euroa vuodessa.

Laskelma perustuu työehtosopimukseen vastaten tilannetta 1.1.2011 (kokenut kuljettaja, jonka vastuualue on laaja, sairaankuljettajien palkkataulukko SK4 + kaksi ikälisää).

85149L Suomen Vodder-Lymfaterapeutit

Yhdistykseen kuuluu noin 320 jäsentä, joilla melkein poikkeuksetta on jokin hoitoalan peruskoulutus; kosmetologi, jalkojenhoitaja, fysioterapeutti, sairaanhoitaja, kuntahoitaja yms. Yrittäjän työtuloa määriteltäessä tulee se määrätä yrittäjän peruskoulutuksen mukaista ohjetta soveltaen. Myös erityisperustelut määräytyvät kyseisen terapeutin peruskoulutuksen mukaan.

85149S Suomen Psykologiliitto

Psykologin vuosityötulon perusteena pidetään 1 284 euroa normaalin työskentelyviikon viikkotuntia kohden. Viikkotuntien määrää arvioitaessa otetaan huomioon kaikki ammatinharjoittamiseen liittyvä toiminta. Palkan-saajan työvuosi ja 37 viikoittaista työtuntia tuottavat ammatinharjoittajalle saman ansion, joka vastaa liiton yksityisellä sektorilla palkkatyössä työskentelevien keskimääräistä ansiota.

Laskuesimerkkejä:

Työskentelyaika keskimäärin 37 tuntia työskentelyviikossa,
työtulo $37 \times 1\,284$ euroa = n. 47 500 euroa/v

Työskentelyaika keskimäärin 20 tuntia työskentelyviikossa,
työtulo $20 \times 1\,284$ euroa = n. 25 500 euroa/v

Työskentelyaika keskimäärin 6 tuntia työskentelyviikossa,
työtulo $6 \times 1\,284$ euroa = n. 7 500 euroa/v

85149U Suomen Puheterapeuttiliitto

Ammatinharjoittajana toimivan puheterapeutin vuositulo määräytyy ensisijaisesti liiketoiminnan laajuuden ja vuosittaisen liikevaihdon perusteella.

Ammatinharjoittajapuheterapeutin vuosituloon vaikuttaa myös mm. työtuntimäärä ja suuntautuminen tietyille asiakasryhmille (kouluikäiset, päiväkotikäiset tai aikuiset). Päätoimisena ammatinharjoittajana toimivan puheterapeutin vuosityötulon arvioimisperusteena pidetään n. 803 euroa

normaalin työskentelyviikon työtuntia kohden, joka vastaa KVTES:n vaativat ja erittäin vaativat puheterapeutin tehtävät vähimmäispalkkaa.

Laskuesimerkkejä:

Työskentelyaika keskimäärin 38 tuntia työskentelyviikossa,
työtulo: 38×803 euroa = n. 30 500 euroa/v.

Työskentelyaika keskimäärin 25 tuntia työskentelyviikossa (osa-aikainen),
työtulo: 25×803 euroa = n. 20 000 euroa/v.

85149 Suomen musiikkiterapiayhdistys

Musiikkiterapeutin vuosityötulon määrä riippuu oleellisesti työtuntimäärästä, työn suuntautumisesta sekä terapeutin koulutuksesta ja työkokemuksesta. Vuosittainen työviikkomäärä vaihtelee eri-ikäisten asiakkaiden mukaan siten, että esimerkiksi pääasiassa kouluikäisten parissa toimivan musiikkiterapeutin työvuosi saattaa jäädä lyhyemmäksi kuin aikuisten kanssa työskentelevän. Toisaalta asiakasryhmän vaativuus saattaa vaikuttaa viikottaiseen työtuntimäärään vähentävästi.

Päätoimisena ammatinharjoittajana toimivan musiikkiterapeutin vuosityötulon arvioimisperusteena pidetään 800 euroa normaalin työskentelyviikon työtuntia kohden. Viikkotuntien lukumäärää arvioitaessa otetaan huomioon kaikki vastaanottoon liittyvä työ. Musiikkiterapeutin työtulon arviointiperuste voi vaihdella $\pm 25\%$ työn kausiluonteisuuden ja asiakasryhmiin lisäksi terapatilojen vaihtelevuudesta tai muista kustannuksista johtuen.

Laskuesimerkkejä:

Työskentelyaika keskimäärin 38 tuntia työskentelyviikossa,
työtulo 38×800 euroa = n. 30 500 euroa

Työskentelyaika keskimäärin 15 tuntia työskentelyviikossa,
työtulo 15×800 euroa = n. 12 000 euroa

852 Eläinlääkintäpalvelut

8520 Suomen Eläinlääkäriliitto

Vuosityötulon arvioimisperusteena pidetään 1 500 euroa normaalin työskentelyviikon viikkotuntia kohden. Viikkotuntien lukumäärää arvioitaessa otetaan huomioon kaikki potilasvastaanottoon liittyvä työ sekä potilaskäyn-teihin käytetty aika.

Työtulo voi kuitenkin vaihdella esitetystä euromäärästä $\pm 50\%$ pääasiassa vastaanottotyön palvelutasosta ja rationalisointiasteesta riippuen.

Jos eläinlääkäri on erityisesti perehtynyt johonkin eläinlääketieteen erikoissektoriin, viikkotuntia kohden laskettu euromäärä on arvioitava korkeammaksi kuin 1 500 euroa.

Laskuesimerkki:

Työskentelyaika keskimäärin 30 tuntia viikossa,

työtulo: $30 \times 1\,500 = n. 45\,000$ euroa/v.

853 Sosiaalipalvelut

8531 Majoituksen sisältävät sosiaalipalvelut

8531 Yksityiset sosiaalipalvelut, laitoshoido

Yrittäjän työtulo voidaan määritellä sosiaalialan palveluyksiköiden taulukko-palkkoja ohjeena pitäen. Hoitokotiyrittäjän työtulon tulee vastata johtavan sosiaalityöntekijän, osastonhoitajan, lastenkodin johtajan, sosiaaliterapeutin tai vastaavan palkkatasoa, eli 29 500 – 33 000 euroa vuodessa.

Laskelma perustuu sosiaalialan palveluyksiköiden taulukkopalkkaan G24-G26 + viisi palveluvuosilisää tehtävästä ja paikkakunnasta riippuen.

8532 Sosiaaliset avopalvelut

85321 Suomen Yksityiset Päivähoitajat

Lasten päivähoitolain mukaan perhepäivähoitajalla saa olla hoidossa yhtä-aikaisesti enintään (omat alle kouluikäiset mukaan lukien) neljä alle kouluikäistä lasta koko- tai puolipäivähoidossa sekä yksi esikoululainen tai kouluikäinen lapsi puolipäivähoidossa.

Yksityisten Päivähoitajien yhdistysten suositusten mukaisesti yrittäjätulo voidaan arvioida seuraavasti, kun vuosilomakuukausi otetaan huomioon, 1.1.2011 voimassa olevan hoitomaksun mukaisesti:

Hoitomaksu kokopäivähoidosta:	570,00 euroa/kk
- hoitokuluvähennys *)	107,10 ”
=	462,90 ”
x 11 kk =	5 091,90 euroa/v
Hoitomaksu puolipäivähoidosta:	350,00 euroa/kk
- hoitokuluvähennys *)	53,55 ”
=	296,45 ”
x 11 kk =	3 260,95 euroa/v

Esikoululaiset ja kouluikäiset (ei omat) katsotaan puolipäivälapsiksi yrittäjätuloa määriteltäessä.

Hoidossa olevien (ei omien) lasten lukumäärän mukaan arvioituna yrittäjätulo muodostuu seuraavaksi:

Lapsia hoidossa	Yrittäjän työtulo, euroa/v	
	Hoidon kesto: Kokopäivä (5–9 t/pv)	Puolipäivä (3–5 t/pv)
1	5 091,90	3 260,95
2	10 183,80	6 521,90
3	15 275,70	9 782,85
4	20 367,60	13 043,80

Laskuesimerkki:

Hoidossa 4 lasta (ei omia), kaksi alle kouluikäistä kokopäivähoidossa ja yksi puolipäivähoidossa sekä yksi esikoululainen puolipäivähoidossa. Yrittäjätulo lasketaan seuraavasti:

alle kouluikäiset kokopäivähoito	puolipäivähoito	kouluikäiset	yrittäjätulo
2 x 5 091,90 euroa	+ 3 260,95 euroa	+ 3 260,95 euroa	= n. 16 700 euroa/v

*) Verohallinto

8532A Yksityiset sosiaaliset avopalvelut

Yrittäjän työtulo voidaan määritellä sosiaalialan palveluyksiköiden taulukko-palkkoja ohjeena pitäen. Kotipalveluja tarjoavan yrittäjän vähimmäistyötu- lon tulee vastata sosiaalityöntekijän, sosiaalikasvattajan, kuntoutusohjaajan, toimintaterapeutin tai vastaavan palkkatasoa, eli 27 000–31 000 euroa vuo- dessa pohjakoulutuksesta riippuen.

Laskelma perustuu sosiaalialan palveluyksiköiden taulukkopalkkaan G21–G25 + viisi palveluvuosisilää tehtävästä ja paikkakunnasta riippuen.

O MUUT YHTEISKUNNALLISET JA HENKILÖKOHTAISET PALVELUT

90 Ympäristöhuolto **9000 Ympäristöyrittysten Liitto**

Ympäristöhuoltoala käsittää jätteisiin, jätevesiin ja pilaantuneisiin maihin liittyviä käsittely- ja kuljetuspalveluja. Merkittävin osa toimialan liikevaihdosta tulee erilaisten jättemateriaalien kuljetuksesta, esikäsittelystä, kierrätyksestä ja muusta hyödyntämisestä. Haja-asutusalueiden vesihuoltotoiminta koostuu kaivojen tyhjennyksistä ja jätevesien puhdistusjärjestelmien huolloista. Alaan kuuluu myös ympäristöteknologiaan erikoistuneita yrityksiä, jotka tuottavat ympäristöä vähemmän kuormittavia tuotteita tai jalostavat teollisuuden sivutuotteita erilaisiksi uusiraaka-aineiksi tai kierrätyspolttoaineeksi. ympäristögeotekniikka-alan toiminta koostuu mm. pilaantuneiden maiden puhdistamisesta ja käsittelystä. Joidenkin yritysten tuloista merkittävä osa tulee erilaisesta opastuksesta ja neuvonnasta.

Merkittävä osa alan yrittäjistä harjoittaa osana yrityksensä toimintaa luvanvaraista kuorma-autoliikennettä (jätekuljetukset). Yrittäjän työtulon minimitasona voidaan pitää kuorma-autoliikenteen työehtosopimuksen mukaista taulukkopalkkaa yli 12 vuotta ammatissa toimineille täysperävaunun kuljettajille korotettuna 30 %:n yrittäjälisällä.

Yleisenä alan ohjeellisena yrittäjän työtulona voidaan pitää 30 000 - 35 000 euroa/vuosi. Vuosityötuloa tulee lisätä 2 500 euroa tehollisesä käytössä olevaa lisäautoa kohden.

Muiden ympäristöhuoltoalan yrittäjien vuositulo voidaan rinnastaa ympäristöasiantuntijoiden keskusliiton yksityisellä sektorilla toimivien jäsenten keskimääräiseen ansiotasoon, jolloin yrittäjän työtulo olisi 41 000 euroa/vuosi.

92 Virkistys-, kulttuuri- ja urheilutoiminta **9231 Taiteellinen ja kirjallinen toiminta**

9231 Mu Suomen Muusikkojen Liitto

Valtaosa päätoimisesta muusikkoyrittäjyydestä on kevyen musiikin orkesteritoimintaa. Yrittäjämusiikoiden ansiotaso saattaa vaihdella huomattavastikin vuodesta toiseen riippuen mm. julkaistuista äänitteistä, hiteistä, ohjelmatoimistosta, julkisuudesta, toiminnan kuluista jne. Mitään vakiintunutta tulotaso ei voida asettaa. Vakuutettavaa YEL-työtuloa arvioitaessa on vähentävänä tekijänä otettava huomioon taiteellisesta toiminnasta saatu sellainen apuraha, johon liittyy lain mukaan eläketurva tai jonka perusteella muusikko on velvollinen itse järjestämään itselleen eläketurvan.

Lähinnä oikea teoreettinen mittapuu yrittäjämusiikon ansiotasolle voisi olla ravintolamusiikkojen työehtosopimus, jossa määritellään orkesterin etumiehen/bändileaderin päiväpalkka 121,88 euroa/päivä. Sen mukaan säännöllisesti keskimäärin neljä keikkaa viikossa tekevän ravintolamusiikon vuosiansioksi muodostuisi noin 23 500 euroa. Todellisuudessa keikkapäiviä on vähemmän yleisimmin kahdesta kolmeen viikossa. Keskimäärin kolme keikkaa viikossa säännöllisesti tekevän keikkamusiikon vuosipalkka on samoilla perusteilla noin 17 500 euroa

Päätoimisen kevyen musiikin esitys- ja orkesteritoimintaa harjoittavan muusikkoyrittäjän työtuloa arvioitaessa voidaan lähtökohtana pitää edellä mainittuja lukuja.

9231 Ki Suomen Kirjailijaliitto - Finlands svenska författareförening

Kirjailijoiden tulonmuodostus on epäyhtenäinen ja vuosittain suuresti vaihteleva. Työtulon määrittäminen ottaen huomioon vastaavan luovan työn tekemisen palkkatyönä on myös äärimmäisen vaikea tehtävä. Suuntaa antavana ohjeena työtuloa määrättäessä voidaan ottaa huomioon kirjailijantyöstä saadut vuosiansiot keskimäärin. Vakuutettavaa YEL-työtuloa arvioitaessa on vähentävänä tekijänä otettava huomioon taiteellisesta toiminnasta saatu sellainen apuraha, johon liittyy lain mukaan eläketurva tai jonka perusteella kirjailija on velvollinen itse järjestämään itselleen eläketurvan.

Kaunokirjallisuuden käännöstyöt, ks. 74853 Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto.

9231 Ti Suomen tietokirjailijat

Yleensä oppi- ja tietokirjat tehdään päätoimen ohella vapaa-aikoina. Yrittäjäeläkkeen perusteena olevan työtulon määrittelemiseksi tulee arvioida, mikä osuus kirjoittajantyöstä saaduista tuloista on yrittäjätyötuloa. Tällöin on arvioitava, kuinka paljon aikaa kirjoitustyöhön käytetään. Esimerkiksi, jos kirjoitustyöhön käytetään keskimäärin 10 tuntia viikossa, on vuosityöaika noin 520 tuntia. Tuntipalkan määrittäminen voidaan suorittaa vertaamalla työtä saman koulutuksen ja ammattipätevyyden saaneen kunnan tai valtion virkamiehen tai yliopistotutkijan tai kustannustoimittajan tuntipalkkaan. Näin saatua arviota voidaan pitää tietokirjailijan yrittäjäeläkkeen perusteena olevana työtulona.

Laskuesimerkki:

Jos tuntipalkka on esim. 15 euroa/h ja työpanos tuo em.

10 tuntia viikossa, saadaan yrittäjän vuosityötuloksi:

$520 \text{ h} \times 15 \text{ euroa/h} = \text{n. } 7\,800 \text{ euroa/v.}$

Asiatekstien käännöstyöt, ks. 74853 Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto

923 I Ta Suomen Taiteilijaseura

Kuvataiteilijoiden myyntitulot saattavat vaihdella huomattavasti. On myös varsin tavanomaista, että päätoimisellakin kuvataiteilijalla on itsenäisen toimintansa ohella työsuhteinen sivutoimi (esimerkiksi taideopettaja). Tällöin kuvataiteilijan yrittäjätyö saattaa yrittäjäeläkelain näkökulmasta olla lähinnä sivutoimiseksi katsottavaa.

Kuvataiteilijan yrittäjäeläkkeen perusteena oleva työtulo määritellään kuvataiteilijan vuosimyynnin perusteella:

Vuosimyynti, euroa/v	Yrittäjän työtulo, euroa/v
– 10 000	– 6 900
10 000 – 20 000	6 900 – 9 000
20 000 – 30 000	9 000 – 11 000
30 000 – 40 000	11 000 – 14 000
40 000 –	14 000 –

Taulukossa tarkoitetaan vuosimyyntiä, josta on vähennetty taiteellisen toiminnan aiheuttamat kustannukset. Jos taiteilija on arvonlisäverotuksen piirissä, tarkoitetaan vuosimyynnillä arvonlisäverotonta vuosimyyntiä, josta on vähennetty taiteellisen toiminnan kustannukset ilman arvonlisäveroa. Kuvataiteilijoiden tulonhankintakustannukset vaihtelevat suuresti. Esimerkiksi suurta veistosta tekevän kuvanveistäjän työtila- ja materiaalikustannuksiin voi sisältyä ostettuja palveluja kuten valimo- ja kiviveistämökuluja. Jos taiteilijalle on myönnetty taiteelliseen työskentelyyn apuraha, johon liittyy eläketurva tai jonka perusteella taiteilija on velvollinen järjestämään itselleen eläketurvan, tämä apuraha otetaan yrittäjän eläkelain mukaista työtuloa vahvistettaessa vähentävänä tekijänä huomioon.

926 Urheilutoiminta

926 I Bi Suomen Biljardiyrittäjät

Biljardisalinpitäjinä toimii pääasiassa yrittäjiä, jotka ovat oman harrastuksensa kautta siirtyneet alan yrittäjiksi. Useimmiten yrittäjän työpanosta täydentää vain puoliso. Muuta henkilökuntaa on korkeintaan yksi tuntitoiminen työntekijä.

Liikevaihto muodostuu pääosin biljardisalitoinnin lisäksi kahvio- ja tarvikemyynnistä sekä kurssien ja koulutuksen järjestämisestä. Työtulon ja liikevaihdon suhdetta arvioitaessa on siihen oleellisesti vaikuttavana seikkana otettava huomioon yrityksen tiloistaan maksaman vuokran suuruus biljardi-
pöytien vaatiman suuren tilan takia.

Valtaosa biljardisaleista on 1–2 työntekijän yrityksiä, joiden liikevaihto jää alle 118 000 euroa/v.

Liikevaihto, milj. euroa/v	Yrittäjän työtulo, euroa/v
– 0,08	– 8 000
0,08 – 0,17	8 000 – 10 500
0,17 – 0,25	10 500 – 14 500
0,25 – 0,35	14 500 – 19 500
0,35 –	19 500 –

9261 Ku Suomen Kuntokeskusyrittäjät

Toimiala on kehittynyt voimakkaasti viimeisen viiden vuoden aikana. Alalla toimii pääsääntöisesti liiketaloudellisten periaatteiden mukaan toimivia yrittäjiä, mutta myös vielä sekä harrastuksena ja /tai ammattikoulutuksen kautta yrittäjiksi ryhtyneitä. Yritysten henkilökuntaan kuuluu yleensä omistajan lisäksi joko tunti- tai vakituisella kuukausipalkalla toimivia liikunnanohjaajia, fysioterapeutteja, ryhmäliikuntaohjaajia, vastaanottotyöntekijöitä ja asiakasmyyjiä. Avio- tai avopuolison työpanos on usein täydentämässä yrityksen omistajan työpanosta. Yritysten tyypillinen asiakaspohja on 300–500 henkilöä, suurimmissa yksityisissä yrityksissä on noin 1 100–3 000 henkilöä.

Fysioterapeutin, liikunnanohjaajan, vastaanottotyöntekijän ja asiakasmyyjän palkka vaihtelee koulutuksen ja tehtävien vaatimusten mukaan 15 000 – 36 000 euroa vuodessa.

Liikevaihto milj. euroa/v	Yrittäjän työtulo euroa/v
– 0,15	15 000 – 19 000
0,15 – 0,49	19 000 – 22 000
0,50 – 0,99	22 000 – 30 000
yli milj.	35 000 –

9262 Muu urheilutoiminta

9262Ra Suomen Ravivalmentajat

Ammatikseen ravivalmentajina toimivilla on yleensä Suomen Hippos ry:n myöntämä ammattilisenssi, jonka yhtenä vaatimuksena on toimiminen yrittäjänä. Osa ravivalmentajista toimii samalla maatalousyrittäjinä ja he ovat MYEL:n piirissä. Suurimmalla osalla alan yrittäjistä on vain 1–2 työntekijää yrittäjän itsensä lisäksi. Päätoimisena ravivalmentajana toimivien yrittäjien minimityötulon voisi arvioida olevan 17 000 euroa, mutta lukema voi vaihdella merkittävästi.

Ravivalmentajien suhdannevaihtelut ovat suuret. Yrityksen liikevaihto ja tulos voivat vaihdella vuosittain huomattavasti. Sen lisäksi alan yrittäjien tulonmuodostus, siis se mistä toiminnasta liikevaihto ja tulos syntyvät, vaihtelee yrittäjäjoukon keskuudessa suuresti. Näiden syiden takia työtulo on määrättävä tapauskohtaisesti.

Seuraavat näkökohdat tulisi ottaa huomioon työtuloa määrätessä:

- ravivalmentajan verollinen tulo voi olla hyvinkin matala, minkä vuoksi YEL:n mukainen työtulo voi olla suurempi kuin verollinen tulo
- tulot vaihtelevat toiminnan menestyksen, laajuuden ja luonteen mukaan
- alalla on yrittäjiä, joilla ravivalmentajana toimiminen on vain osa toimeentuloa
- toiminnan mahdollinen yhteys maatalousyrittämiseen.

Ks. myös Palkkatilastoluvut; Eläinten hoitoon liittyviä palveluja, A 9272 ratsastustallitoiminta.

93 Muut palvelut

9301 Tekstiilihuoltoliitto (ent. Suomen Pesuteollisuusliitto)

Pesulayrittäjän työtulo on porrastettu yrityksen henkilökunnan määrän mukaan.

Työtulo vaihtelee 1–2 henkilön liikkeissä paikkakunnasta ja toiminnan laadusta riippuen alan korkeimman työehtosopimuspalkan mukaisesti lisätynä 20 %:n yrittäjälisällä.

Yrityksessä henkilöitä yrittäjä mukaan lukien	Yrittäjän työtulo, euroa/v
1 – 2	24 000 –
3 – 4	26 500 –
5 – 7	28 000 –
8 – 10	30 000 –
11 – 20	32 500 –
21 –	42 000 –

Henkilömäärän kasvu yli 20:n ei enää olennaisesti vaikuta työtuloon. Yrittäjän työtuloa korottaa liikevaihdon suuruus ratkaisevasti.

93021 Suomen Hiusyrittäjät

Työtulo arvioidaan ammattitaitoisen henkilökunnan lukumäärän perusteella seuraavasti:

Yrityksessä henkilöitä	Yrittäjän työtulo, euroa/v
1 (yksinyrittäjä)	21 000 – 23 500
2-3	23 500 – 25 500
4-5	25 500 – 27 000
6-7	27 000 – 29 000
8-	29 000 –

93022Ja Suomen Jalkojenhoitaja- ja Jalkaterapeuttiliitto

Työtulo perustuu kunnallisen työehtosopimuksen mukaiseen jalkojenhoitajan/jalkaterapeutin kuukausipalkkaan. Jalkojenhoitajan palkkaus perustuu koulutason tutkinnon suorittaneiden palkkaustasoon ja jalkaterapeutin ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden palkkaustasoon.

Toimiessaan yksityisenä ammatinharjoittajana jalkojenhoitajan/jalkaterapeutin tulot riippuvat paikkakunnasta ja toimipisteestä sekä siitä, toteuttaako yrittäjä kaikkia jalkojenhoidon/jalkaterapian osa-alueita.

	Kokemusvuosia alalla	Yrittäjän työtulo, euroa/v
Jalkojenhoitaja	alle 4 vuotta	18 500 –
	4 vuotta ja enemmän	20 000 –
Jalkaterapeutti	alle 4 vuotta	23 000 –
	4 vuotta ja enemmän	27 000 –

93022Ko Suomen Kosmetologien Yhdistys

Kosmetologin työtuloksi arvioidaan 15 000 – 30 000 euroa vuodessa.

Työtulon suuruuteen vaikuttavat hoitolan sijainti, paikkakunta ja kosmetologisten erikoishoitojen määrä.

Arvio soveltuu lähinnä ilman muita työntekijöitä toimivan kosmetologin vähimmäistyötuloksi.

9303 Suomen Hautaustoimistojen Liitto

Työtulon määrittely perustuu ammattitaitoisen myyjän vuosiansioon korotettuna 20 %:n yrittäjänlisällä.

Hautaustoimistoyrittäjän minimityötuloksi katsotaan siten 25 000 euroa vuodessa, mikä sopii käytettäväksi lähinnä 1 – 3 henkilön yrityksissä.

Yrittäjän työtulon määräytymiseen vaikuttavat mm. paikkakunnan suuruus, henkilökunnan määrä, muiden alan palvelujen määrä paikkakunnalla ja liikkeen muut palvelut (kukkamyynti, erilaiset sidontatyöt, pitopalvelu, hautakivien myynti, kuljetusten määrä ja pituus).

Palkkatilastoluvut

Suuntaa antavia palkkatilastolukuja yrittäjien työtulon määrittämiseksi eräille toimialanimikkeille, joille ei ole saatu toimialajärjestön ohjetta tai täsmällistä palkkatilastolukua.

Keskipalkkaluvut toimialoittain kuvaavat tasoa, jossa puolet ko. toimialan palkansaajista ansaitsee tätä vähemmän. **Alin kymmenes** kuvaa sitä palkkatasoa, jota vähemmän ansaitsee 10 % ko. toimialan palkansaajista. Palkkatiedot ovat lokakuulta 2010 ja koskevat kokoaikaista, säännöllistä, vähintään 30 viikkotyötunnin työskentelyä.

Toimiala	Keskipalkka euroa/v	Alin kymmenes euroa/v
A MAATALOUS, RIISTATALOUS JA METSÄTALOUS		
Eläinten hoitoon liittyviä palveluja mm. sorkanhoitajat (0142), kengityssepät (0142), ratsastustallitoiminta (9272)		
- eläinlääkintä	25 500	-
- maatalouslomittaja	28 500	-
D TEOLLISUUS		
Korjaus- ja huoltopalveluja 332 merenkulku- yms. elektroniikan huolto		
- vaativa kodinkonehuolto pr. 4	33 500	-
342 matkailuvaunujen yms. huolto		
- kodinkonehuolto pr. 3	30 500	-
3614E kaluste-entisöinti		
- käsi- ja taideteollisuusneuvoja	23 000	19 000
F RAKENTAMINEN		
4521R remontti, saneeraus		
- kirvesmies/puuseppä	33 000	
4542K kalusteasennus		
- huoltomies	34 500	24 000

Toimiala	Keskipalkka euroa/v	Alin kymmenes euroa/v
----------	------------------------	--------------------------

G TUKKU- JA VÄHITTÄISKAUPPA

5245T teknologilaitteiden myynti

- laitemyynti

30 000

23 500

H MAJOITUS- JA RAVITSEMISTOIMINTA

554 kahvilayrittäjät ja pienet baarit

- kahvilan emäntä

28 500

-

- kahvilan keittäjä

23 500

19 000

I KULJETUS, VARASTOINTI JA TIETOLIIKENNE

6024 tavarankuljetus

- henkilö- ja pakettiautonkuljettajat

27 000

22 000

633 matkatoimistoala

- esimiehet

35 500

28 000

- matkojen myynti

28 000

24 000

J RAHOITUSTOIMINTA

671 sijoitustoiminta yms. palvelut (rahoitusala)

- asiakaspalvelu/esimiestehtävät

60 000

38 500

- asiakaspalvelu/toimihenkilöt

34 000

28 000

K KIINTEISTÖ, VUOKRAUS- JA TUTKIMUSPALVELU, LIIKE-ELÄMÄN PALVELUT

71401 videovuokraamot

- kioskimyyjä

(ks. myös 52VK/ryhmä I)

25 000

22 000

72T tietotekniikan palvelut (asiantuntijataso tehtävät)

- myynti

54 500

35 500

- markkinointi

44 500

33 500

- asiakaspalvelu

41 000

31 000

- suunnittelu

43 500

34 500

- konsultointi

48 500

39 000

- verkkoteknologia

42 500

- käyttöpalvelu

43 000

34 000

- laitteisto- ja ohjelmaylläpito

38 500

29 500

Toimiala	Keskipalkka euroa/v	Alin kymmenes euroa/v
7414 markkinointi ja myynti		
- markkinoinnin esimies	51 000	35 000
- markkinointi ja esittely	48 500	32 000
- myynnin esimies	62 000	42 000
- asiakaspalvelu	33 500	25 500
744M mainosala		
- art director	63 000	-
- ad-assistentti, visualisti	29 500	33 500
- mainonta (mm. graafinen suunnittelu, piirtäjät yms. suorittavat tehtävät)	37 500	-
744T tiedotus ja toimitus		
- suorittavat tehtävät	37 500	28 000

M KOULUTUS

804K yksityinen opetus- ja sivistystyö (kielikoulu yms.)

- apulaisrehtori	52 500	-
- opettaja (ammattillinen aikuiskoulutus)	39 500	28 000
- erityisopettaja (ml. viittomakielen op.)	48 000	37 000
- päätoiminen tuntiopettaja	35 500	27 500

N TERVEYDENHUOLTO JA SOSIAALIPALVELUT

8532K iltapäiväkerhotoiminta yms. sosiaaliset avopalvelut

- lastenhoito	24 000	21 000
- askartelunohjaaja	27 000	-

Toimiala	Keskipalkka euroa/v	Alin kymmenes euroa/v
----------	------------------------	--------------------------

○ MUUTYHTEISKUNNALLISET JA HENKILÖKOHTAISET PALVELUT

9262L kunto- ja liikuntapalveluja

- hierontapalvelut	25 500	23 500
- liikunnanohjaajat (terapeutit, rentouttajat, jumppien ja aerobic-tuntien vetäjät)	30 000	24 500

93022M meikkitaiteilijat

- kosmetologit	24 500	-
----------------	--------	---

93050 vahtimestaripalvelut

- ravitsemis-/majoitusliikeala	28 500	
- virasto-/konttoriala	32 000	-

Lähde: Maaseudun työnantajaliiton, Palvelutyönantajien ja Tilastokeskuksen tilastot

TIETOA YEL-VAKUUTTAMISESTA

Itsenäisen yrittäjän työeläketurva määräytyy yrittäjän eläkelain (YEL) mukaan. YEL:n mukainen vakuutus on pakollinen niille yrittäjille, jotka täyttävät YEL:n mukaista vakuuttamista koskevat edellytykset.

YEL:n mukainen työeläketurva sisältää vanhuuseläkkeen, työkyvyttömyyseläkkeen, työttömyyseläkkeen sekä perhe-eläkkeen. Lisäksi yrittäjällä, jonka YEL-työtulo on vähintään 14 211,69 euroa vuoden 2012 tasossa, on mahdollisuus jäädä osa-aikaeläkkeelle, jos osa-aikaeläkkeen saamisen muut edellytykset täyttyvät. Työelämässä mukana olevilla YEL-vakuutetuilla yrittäjillä on oikeus saada työeläkelaitosten kustantamaa ammatillista kuntoutusta, jos kuntoutukselle säädetyt edellytykset täyttyvät. Yrittäjän työeläkkeen sekä kuntoutuksen ajalta maksettavan kuntoutusrahan määrä lasketaan YEL-työtulon perusteella.

YEL-työtulon perusteella määräytyy eläkkeen ja kuntoutusrahan lisäksi yrittäjän toimeentulo lyhytaikaisen sairauden tai esimerkiksi äitiysloman ajalta. Yrittäjällä on oikeus saada sairauden ajalta sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa ja lapsen syntymän ja hoidon ajalta äitiys-, isyys- ja vanhempainrahaa. Näiden päivärahojen suuruus määräytyy YEL-työtulon perusteella. Jos YEL-työtulo on mitoitettu pieneksi, myös päivärahojen sekä aikanaan saatavan eläkkeen määrä jää pieneksi.

YEL-työtulon tasolla on vaikutuksensa yrittäjän työttömyysturvaan. Yrittäjä pääsee työttömyysturvan (ansiosidonnaisen- ja peruspäivärahan) piiriin, jos hänen YEL-työtulonsa on vahvistettu vähintään 8 520 euroksi vuoden 2012 tasossa. Jos yrittäjä on työttömyyskassan jäsen, vaikuttaa YEL-työtulo myös työttömyyspäivärahan (ansiopäiväraha) suuruuteen. Jos työtulo on pienempi kuin 8 520 euroa vuodessa, yrittäjä voi saada Kelalta työmarkkinatukea, jonka täysimäärä on 31 euroa päivässä ja jota pienentävät muut omat ja puolison tulot.

Sairaus- ja työttömyyspäivärahojen/työmarkkinatuen suuruuksia YEL-työtulon perusteella vuonna 2012

YEL-työtulo, euroa/vuosi	Sairauspäiväraha, noin euroa/päivä	Työttömyyspäiväraha, noin euroa/päivä ^{*)}
7106	17	31
8520	20	32
9838	23	34
15000	35	43
20000	47	52
30000	70	70
40000	88	80
50000	101	87
60000	111	95
70000	119	103
80000	128	111
90000	136	118
100000	144	126

^{*)} Työmarkkinatuki, jos tulo on alle 8 520 euroa.

Yrittäjä

YEL:ssa yrittäjällä tarkoitetaan 18–67-vuotiasta henkilöä, joka tekee ansio-työtä, mutta ei ole tässä työssään työ- tai virkasuhteessa. Vakuuttaminen edellyttää, että yrittäjä työskentelee yrityksessään. Pelkkä yrityksen omistaminen ei riitä. Se, pidetäänkö henkilöä yrittäjänä vai palkansaajana, ratkaistaan työoikeudellisten periaatteiden mukaan. Siten niin sanotut muodolliset tunnusmerkit, kuten elinkeinoluvan hankkiminen, kaupparekisteri-ilmoituksen tekeminen tai toiminnan verottaminen elinkeinoverolain mukaan eivät yksinään ratkaise sitä, onko henkilöä pidettävä työeläkelakien mukaisena yrittäjänä.

YEL:n mukainen vakuuttamisvelvollisuus

YEL:n mukainen vakuuttamisvelvollisuus alkaa yrittäjän 18 vuotta täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta ja päättyy sen kalenterikuukauden lopussa, jona yrittäjä täyttää 68 vuotta. Lisäksi edellytetään, että

- yrittäjätoiminta jatkuu vähintään neljä kuukautta, ja
- yrittäjälle yrittäjätoiminnan perusteella vahvistettava työtulo on vähintään YEL:ssa säädetyn alarajan suuruinen. Vuonna 2012 työtulon alaraja on 7 105,84 euroa vuodessa.

Mitä YEL ei koske

YEL ei koske

- ansiotyötä, jonka perusteella yrittäjällä on oikeus eläkkeeseen muun työeläkelain mukaan, eikä
- yrittäjätoimintaa sen jälkeen, kun yrittäjä on siirtynyt työeläkelakien mukaiselle vanhuuseläkkeelle (vapaaehtoinen YEL-vakuutus on kuitenkin mahdollinen).
- työskentelyä siltä osin kun yrittäjälle on myönnetty tieteelliseen tai taiteelliseen työskentelyyn apuraha, johon liittyy eläketurva tai jonka perusteella yrittäjä on velvollinen järjestämään itselleen eläketurvan 1.1.2009 alkaen Melassa.

Toimeksianto- ja konsulttisopimukset KuEL:n, VaEL:n ja KiEL:n mukaan

Julkisen puolen eläkelakien mukaan vakuutetaan sellainen luonnollinen henkilö, jolla ei ole YEL-vakuutusta ja joka tekee työtä kunnalle, valtiolle tai kirkolle toimeksianto- tai konsulttisopimuksen tai muun vastaavan järjestelyn perusteella eikä harjoita toimintaansa yhtiön tai muun yhteisön nimissä. Jos henkilön toiminta myöhemmin laajenee ja hänet vakuutetaan YEL:n mukaan, ei YEL-vakuutuksessa oteta huomioon aiemmin KuEL:n, VaEL:n tai KiEL:n mukaan vakuutettua työskentelyä.

Yrittäjätoiminta ulkomailla

YEL koskee pääsääntöisesti Suomessa asuvan yrittäjän Suomessa harjoittamaa yrittäjätoimintaa.

Myös muussa EU- tai ETA-maassa yrittäjätoimintaa harjoittava yrittäjä voi kuitenkin tulla vakuutettavaksi YEL:n mukaisesti, jos tällaiseen yrittäjätoimintaan on EY:n sosiaaliturva-asetuksen määräysten perusteella sovellettava Suomen lainsäädäntöä. Lisäksi ulkomailla harjoitettu yrittäjätoiminta voi tulla vakuutettavaksi Suomessa Suomea sitovien kansainvälisten sosiaaliturvaa koskevien sopimusten perusteella. Yrittäjää koskevia säännöksiä on sopimuksissa, jotka Suomi on solminut Yhdysvaltojen, Kanadan ja Quebecin kanssa.

Muutokset YEL:n yrittäjämääritelmään vuoden 2011 alusta

YEL:n yrittäjämääritelmää ja vakuuttamisvelvollisuutta laajennettiin vuoden 2011 alusta koskemaan sellaisia osakeyhtiöissä ja muissa yhteisöissä johtavassa asemassa työskenteleviä henkilöitä, jotka omistavat merkittävän osan osakeyhtiön osakkeista tai heillä on merkittävä osa muun yhteisön määräämävallasta.

Vuoden 2011 alusta alkaen YEL:n piiriin kuuluminen on edellyttänyt, että johtavassa asemassa työskentelevä henkilö omistaa yksin yli 30 % tai yhdessä

perheenjäsentensä kanssa yli 50 % osakeyhtiön osakkeista. Johtavassa asemassa työskentelevä henkilö kuuluu YEL:n piiriin myös, jos hänellä on yksin yli 30 % tai yhdessä perheenjäsenten kanssa yli 50 % osakkeiden tuottamasta äänimäärästä. Muussa yhteisössä johtavassa asemassa työskentelevien henkilöiden YEL:n piiriin kuulumisen edellytyksenä on edellä mainittuja osakeyhtiön osakkeiden omistusosuuksia tai niiden äänimäärää vastaava määräämisvalta yhteisössä.

Vuoden 2011 YEL-muutoksen voimaantulo ja siirtymäsäännöksiä

Pääsääntö on, että vuoden 2011 alusta voimaan tulneiden YEL:n säännösten mukaan on vakuutettava yrittäjä, joka täyttää uudet YEL:n säännösten mukaiset vakuuttamista koskevat edellytykset 1.1.2011 tai sen jälkeen.

YEL:n muutosta koskevien siirtymäsäännösten perusteella osa TyEL:n tai merimieseläkelain (MEL) mukaan vakuutetuista henkilöistä on velvollisia vakuuttamaan itsensä YEL:n mukaan 1.1.2014 lukien. Tämä koskee sellaisia osakeyhtiössä johtavassa asemassa työskenteleviä henkilöitä, jotka omistavat yrityksen osakepääomasta tai sitä vastaavasta äänimäärästä yksin yli 30 prosenttia. Jos tällaiset henkilöt ovat olleet vakuutettuina 1.1.2011 TyEL:n tai MEL:n mukaan, heidän tulee siirtyä YEL:n mukaiseen vakuutukseen 1.1.2014 lukien, mikäli sama työskentely edelleen jatkuu. Siirtymäsäännökset koskevat myös muussa yhteisössä johtavassa asemassa työskenteleviä ja osakeyhtiön osakeomistusta tai äänimäärää vastaavan määräämisvallan yhteisössä omavia henkilöitä. Tällä kolmen vuoden siirtymäsäännöksellä pyritään varmistamaan kysymyksessä oleville yrittäjille riittävä aika siirtyä TyEL- ja MEL-äläkejärjestelmästä YEL-järjestelmään.

Yrittäjätoiminta ammatinharjoittajana tai eri yhtiömuodoissa

Ammatinharjoittaja

YEL:n mukaisena yrittäjänä pidetään henkilöä, joka harjoittaa yrittäjätoimintaa ammatinharjoittajana joko toiminimellä tai ilman toiminimeä. Jos tällaisessa yrittäjätoiminnassa työskentelee puoliso tai palkatta muu perheenjäsen, myös heitä pidetään YEL:n tarkoittamina yrittäjinä. Mikäli perheenjäsenelle, muulle kuin puolisololle, maksetaan työstä palkkaa, hänet vakuutetaan TyEL:n mukaan.

Avoim yhtiö ja kommandiittiyhtiö

YEL:n mukaisena yrittäjänä pidetään avoimen yhtiön yhtiömiestä, kommandiittiyhtiön vastuunalaista yhtiömiestä sekä muun yhteisön tai yhtymän seläistä osakasta tai yhtiömiestä, joka on henkilökohtaisessa vastuussa yhteisön

tai yhtymän velvoitteista tai sitoumuksista. Avoimessa yhtiössä työskenteleviä puolisoa tai perheenjäseniä taikka kommandiittiyhtiössä työskenteleviä äänettämiä yhtiömiehiä ei vakuuteta YEL:n mukaan. Jos heille maksetaan työstä palkkaa, heidät vakuutetaan TyEL:n mukaisina työntekijöinä. Muussa tapauksessa he jäävät lakisääteisen työeläketurvan ulkopuolelle.

Osakeyhtiö

Yrittäjänä pidetään 2011 lukien osakeyhtiön osakasta, joka:

- työskentelee yrityksessä johtavassa asemassa,
- omistaa yksin yli 30 prosenttia tai yhdessä perheenjäsentensä kanssa yli 50 prosenttia yrityksen osakkeista tai osakkeiden tuottamasta äänimäärästä, ja
- omistaa itse vähintään yhden osakkeen.

Ennen 1.1.2011 voimassa olleen YEL:n mukaan osakeyhtiössä johtavassa asemassa olevaa osakasta pidettiin YEL:n mukaan vakuuttamisvelvollisena, jos hän yksin tai yhdessä perheenjäsentensä kanssa omisti yli 50 prosenttia osakeyhtiön osakkeista tai osakkeiden tuottamasta äänimäärästä. Jos omistusosuus osakeyhtiöstä tai äänimäärästä oli enintään puolet, piti palkallinen työ vakuuttaa TyEL:n mukaan.

Muu yhteisö

Yrittäjänä pidetään myös muussa yhteisössä johtavassa asemassa työskentelevää henkilöä, jolla on yksin yli 30 prosentin tai yhdessä perheenjäsentensä kanssa yli 50 prosentin määräämisvalta yhteisössä. Muulla yhteisöllä tarkoitetaan esimerkiksi osuuskuntaa. Ennen vuotta 2011 YEL:n mukaisen yrittäjän määräämisvallan muussa yhteisössä tuli olla yli 50 prosenttia.

Johtavassa asemassa olevalla tarkoitetaan esimerkiksi yrityksen toimitusjohtajaa, hallituksen jäsentä, hallintojohtajaa tai toimialajohtajaa tai henkilöä, joka käyttää yrityksessä tosiasiallista määräämisvaltaa. Myös nimenkirjoitusoikeus yhtiössä osoittaa johtavaa asemaa. Pienessä perheyriksessä työskentelevien omistajaperheenjäsenten katsotaan yleensä olevan johtavassa asemassa. Hallituksen varajäsenen ei katsota tämän asemansa perusteella olevan osakeyhtiössä johtavassa asemassa.

Perheenjäsenellä tarkoitetaan

- yrityksessä työskentelevän henkilön aviopuolisoa tai rekisteröidyn parisuhteen osapuolta,
- yrityksessä työskentelevän henkilön kanssa yhteisessä taloudessa avio- liitonomaisissa olosuhteissa asuvaa avopuolisoa sekä
- yrityksessä työskentelevän henkilön kanssa samassa taloudessa asuvia suoraan ylenevässä tai alenevässä polvessa olevia sukulaisia.

Edellä kuvatun mukaisesti yrittäjän kanssa samassa taloudessa asuvat lapset sekä adoptiolapset tai yrittäjän vanhemmat tai adoptiovanhemmat ovat YEL:n tarkoittamalla tavalla perheenjäseniä. Sen sijaan yrittäjän sisarukset eivät ole YEL:n tarkoittamia perheenjäseniä, vaikka asuisivat yrittäjän kanssa samassa taloudessa.

Eduskunnan lakivaliokunta on virallistetusta parisuhteesta annettua lakia (950/2001) koskevassa mietinnössään (LaVM 15/2001 vp) todennut, ettei ko. laki vaikuta niiden parikumppaneiden asemaan, jotka elävät yhdessä suhdetaan rekisteröimättä. Mietinnön mukaan niitä säännöksiä, joita sosiaali- ja verotuslainsäädännössä on avioliitonomaisista suhteista, ei siten tämän lain perusteella voida soveltaa samaa sukupuolta oleviin, yhdessä asuviin henkilöihin. Tämän vuoksi rekisteröimättömässä parisuhteessa yrittäjän kanssa asuvaa samaa sukupuolta olevaa henkilöä ei katsota YEL:n tarkoittamaksi perheenjäseneksi.

Välillinen omistus

Osakkeiden omistussuhteita laskettaessa otetaan huomioon välillinen myös toisten yhteisöjen tai yhtymien (välyhtiö) kautta tapahtuva omistus. Vuoden 2011 alusta lukien johtavassa asemassa yrityksessä työskentelevä henkilö kuuluu YEL:n piiriin, jos hän välyhtiön kautta omistaa yli 30 prosentin osuuden sen yhtiön osakepääomasta, jossa hän työskentelee johtavassa asemassa tai jos hänellä on välyhtiön kautta yli 30 prosenttia työskentely-yhtiön osakkeiden tuottamasta äänimäärästä. Lisäksi edellytetään, että hänellä on yksin omistuksessaan yli 50 prosentin osakepääoma tai äänimäärä välyhtiöstä.

Jos johtavassa asemassa yrityksessä työskentelevä henkilö omistaa yhdessä perheenjäsenten kanssa välyhtiön osakkeista yli 50 prosenttia tai heillä on yhdessä yli 50 prosenttia välyhtiön osakkeiden tuottamasta äänimäärästä, kuuluu hän YEL:n piiriin, jos tämä yhteinen omistusosuus tai äänimäärä sekä välyhtiöstä että myös työskentely-yhtiöstä on yli 50 prosenttia.

Välyhtiötilanteissa ennen vuotta 2011 omistusosuuden tai äänimäärän sekä välyhtiöstä että työskentely-yhtiöstä tuli olla aina yli 50 prosenttia, jotta työskentely vakuutettaisiin YEL:n mukaisesti. Vuoden 2011 YEL:n muutosta koskevia siirtymäsäännöksiä sovelletaan myös välyhtiötilanteessa (ks. oppaan kohta vuoden 2011 YEL-muutoksen voimaantulo ja siirtymäsäännökset s. 64).

Välillinen omistus voi toteutua osakeyhtiöiden lisäksi myös avointen yhtiöiden, kommandiittiyhtiöiden, osuuskuntien tai niitä vastaavien ulkomaa-laisten yhteisöjen ja yhtymien kautta. Sen sijaan jakamattoman kuolinpesän osakkuuden perusteella syntynyt välillinen omistus ei aiheuta YEL:n mukais- ta vakuuttamisvelvollisuutta.

Esimerkkejä vakuuttamisesta eri yritysmuodoissa

Kaikissa esimerkkitapauksissa edellytyksenä on, että vakuuttamisen muut edellytykset (ikäraja, työskentelyn kesto, työnteko yrityksessä sekä työtulon tai maksetun palkan määrä) täyttyvät. Perheenjäsenellä tarkoitetaan YEL-vakuutetun yrittäjän perheenjäsentä.

Yksityinen toiminimi	Työeläkevakuuttaminen
Molemmat puoliset työskentelevät yrityksessä, jossa yritystoimintaa harjoitetaan jommankumman nimissä olevalla toiminimellä	Molemmat puoliset vakuutetaan YEL:n mukaan
Yrityksessä ilman palkkaa työskentelevä perheenjäsen	Vakuutetaan YEL:n mukaan
Yrityksessä palkkaa vastaan työskentelevä perheenjäsen, muu kuin puoliso	Vakuutetaan TyEL:n mukaan
Avoin yhtiö	
Yrityksessä työskentelevä yhtiömies	Vakuutetaan YEL:n mukaan
Yrityksessä palkkaa vastaan työskentelevä perheenjäsen (ei yhtiömies)	Vakuutetaan TyEL:n mukaan
Yrityksessä ilman palkkaa työskentelevä perheenjäsen (ei yhtiömies)	Jää työeläketurvan ulkopuolelle
Kommandiittiyhtiö	
Yrityksessä työskentelevä vastuunalainen yhtiömies	Vakuutetaan YEL:n mukaan
Yrityksessä palkkaa vastaan työskentelevä äänetön yhtiömies	Vakuutetaan TyEL:n mukaan
Yrityksessä ilman palkkaa työskentelevä äänetön yhtiömies	Jää työeläketurvan ulkopuolelle

Yrityksessä palkkaa vastaan työskentelevä perheenjäsen, joka ei ole yhtiömies	Vakuutetaan TyEL:n mukaan
Yrityksessä ilman palkkaa työskentelevä perheenjäsen, joka ei ole yhtiömies	Jää työeläketurvan ulkopuolelle
Osakeyhtiö	
Yhtiössä johtavassa asemassa työskentelevä henkilö, joka omistaa yksin yli 30 % tai yhdessä perheenjäsentensä kanssa yli 50 % yrityksen osakepääomasta tai osakkeiden tuotamasta äänimäärästä	Vakuutetaan YEL:n mukaan
Yhtiön osakkaan perheenjäsen, joka työskentelee yrityksessä palkkaa vastaan, mutta ei omista osakkeita	Vakuutetaan TyEL:n mukaan
Yhtiön osakkaan sisar, joka omistaa 30 % yhtiön osakkeista ja työskentelee yrityksessä palkkaa vastaan	Vakuutetaan TyEL:n mukaan
Yhtiön osakkaan sisar, joka omistaa 30 % yhtiön osakkeista ja työskentelee yrityksessä ilman palkkaa	Jää työeläketurvan ulkopuolelle
Yhtiön osakas, joka omistaa enintään 30 % yhtiön osakkeista ja jonka saama työpanokseen perustuva osinkotulo verotetaan ansiotulona	Jää työeläketurvan ulkopuolelle
Osuuskunta	
Osuuskunnassa johtavassa asemassa työskentelevä jäsen, jolla on yksin yli 30 %:n tai yhdessä perheenjäsenensä kanssa yli 50 %:n määräämisvalta osuuskunnassa	Vakuutetaan YEL:n mukaan

Bulvaani

YEL:n mukaisena yrittäjänä pidetään henkilöä, joka tosiasiallisesti harjoittaa yrittäjätoimintaa, vaikka toimintaa muodollisesti harjoitettaisiin toisen henkilön nimissä tai sellaisessa yhteisössä tai yhtymässä, jossa määräysvalta on muodollisesti toisen henkilön nimissä.

Sivutoimi tai kausiluonteiset työt

YEL koskee myös sivutoimisesti harjoitettua yrittäjätoimintaa, jos yrittäjän työpanos ylittää YEL:n alarajan. Kausiluonteinen, mutta toistuva työ on yrittäjätoiminnan jaksojen pituutta (4 kuukauden rajaa) arvioitaessa yleensä yhdistettävä ympärivuotiseksi jatkuvaksi toiminnaksi. Työn kausiluonteisuus otetaan huomioon työtulon määrässä.

Maatilatalouden yhteydessä harjoitettu yrittäjätoiminta

Maatalousyrittäjätoimintaan sovelletaan maatalousyrittäjän eläkelakia (MYEL). Jos maatilatalouden yhteydessä harjoitetaan erillistä yrittäjätoimintaa, siihen sovelletaan YEL:a. Yrittäjätoiminnan erillisyyttä tarkasteltaessa kiinnitetään huomiota siihen, miten laajasta toiminnasta on kysymys, missä määrin yrittäjätoiminta vaatii pääomaa ja käytetäänkö siinä palkattua henkilökuntaa. Osoituksena yrittäjätoiminnan erillisyydestä on se, että sitä verotetaan elinkeinotulon verottamisesta annetun lain (EVL) mukaan.

MYEL:n mukaan vakuutetaan myös osakeyhtiömuodossa maatalousyrittäjätoimintaa harjoittava henkilö, jos hän on tässä yrityksessä johtavassa asemassa ja omistaa yksin yli 30 prosenttia tai yhdessä perheenjäsentensä kanssa yli 50 prosenttia yhtiön osakepääomasta. Johtavassa asemassa oleva henkilö kuuluu MYEL:n piiriin myös, jos hänellä on yksin yli 30 % tai yhdessä perheenjäsenten kanssa yli 50 % osakkeiden tuottamasta äänimäärästä.

MYEL:n mukaista osakeyhtiömuodossa tai muussa yhteisössä maatalousyrittäjätoimintaa harjoittavan henkilön yrittäjämääritelmää ja vakuuttamisvelvollisuutta laajennettiin YEL:n muutosta vastaavalla tavalla vuoden 2011 alusta. Myös MYEL:n ja YEL:n muutosta koskevat siirtymäsäännökset ovat sisällöltään samanlaiset.

YEL-vakuutuksen tekeminen

Yrittäjän on otettava YEL-vakuutus, kun yrittäjätoiminta on sen laajuista, että vakuuttamiselle asetetut rajat työtulon ja yritystoiminnan keston osalta täyttyvät. Yleensä sellainen yrittäjätoiminta, jolla on taloudellista merkitystä, on toiminnan alusta alkaen sen laajuista, että se tulee vakuuttaa, jos yrittäjätoiminta kestää yli neljä kuukautta.

Jos yrittäjätoiminta on aloitettu alle 18-vuotiaana, tulee se vakuuttaa 18 vuoden täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta lukien, jos yritystoiminta jatkuu vähintään neljä kuukautta edellä mainitun kuukauden alusta lukien.

Yritystoiminnan ja vakuuttamisvelvollisuuden alkaessa on yrittäjällä kuuden kuukauden pituinen ns. järjestelyaika, jona aikana YEL-vakuutus tulee tehdä. Jos vakuutusta ei tehdä tänä järjestelyaikana, vaan toiminta vakuutetaan vasta kun järjestelyaika on jo kulunut umpeen, vakuutusmaksua korotetaan lain ja vakuutusehtojen perusteella. Korotus laiminlyönnin ajalta voi olla enintään vakuutusmaksun suuruinen.

Yrittäjän ottama YEL-vakuutus kattaa kaiken hänen harjoittamansa yrittäjätoiminnan. Yksi YEL-vakuutus siis riittää myös silloin, kun yrittäjätoimintaa harjoitetaan useamman yrityksen nimissä tai silloin, jos yritystoimintaa tapahtuu useammalla eri toimialalla. Yritystoiminnan laajuus ja monialaisuus otetaan huomioon työtulon määrässä. Poikkeuksen yhden vakuutuksen periaatteesta muodostavat MYEL:n mukaan vakuutettavat yrittäjätoiminta ja apurahatyöskentely. Nämä tulee vakuuttaa erikseen Maatalousyrittäjien eläkelaitoksesta otettavalla MYEL-vakuutuksella.

YEL-vakuutuksen voi ottaa eläkevakuutusyhtiöstä tai yrittäjäeläkkeitä hoitavasta eläkekassasta.

YEL-työtulon määrä ja sen vahvistaminen

Saattaessaan voimaan YEL-vakuutuksen eläkelaitos vahvistaa yrittäjän hakemuksessa antamien ja muuten saatujen tietojen perusteella sellaisen YEL-työtulon, joka vastaa yrittäjän työpanosta. Työtulo vaikuttaa vakuutusmaksun suuruuden lisäksi sekä karttuvan eläkkeen määrään että Kelan myöntämien etuuksien tasoon.

YEL-työtulo voi olla enintään 161 375 euroa ja sen tulee olla vähintään 7 105,84 euroa vuoden 2012 tasossa.

Lain mukaan YEL:n mukaisen työtulon tulee vastata sellaista palkkaa, joka olisi maksettava, jos YEL:n piiriin kuuluvan työn tekisi joku toinen yhtä ammattitaitoinen henkilö yrittäjän sijasta tai joka muuten vastaa sellaista korvausta, joka keskimäärin vastaa kyseistä YEL-vakuutettua työtä.

YEL:ssä tarkoitetun työtulon tulee vastata yrittäjän työpanosta (työpänoksen taloudellista arvoa), ei yritystoiminnan taloudellista tulosta. Työtulon määrittelyssä ei oteta huomioon toiminnan kirjanpidollista voittoa tai tappiota. Sen sijaan yritystoiminnan liikevaihto samoin kuin muu kirjanpidosta saatava selvitys saattaa antaa lisäselvitystä vakuutettavasta yritystoiminnasta ja sen laajuudesta.

YEL-vakuutuksen ja YEL-työtulon peruste ei ole yrityksen omistaminen ja tähän liittyvälle pääomasijoitukselle saatava tuotto, vaan YEL-vakuutus

edellyttää, että yrittäjä työskentelee yrityksessä. YEL-työtulo vastaa tämän työskentelyn arvoa. Työtulon määrää ei voi ratkaista sen perusteella, millaista korvausta omistaja-yrittäjä pääomasijoitukselleen mahdollisesti nostaa yrityksestään.

YEL-työtulo määritellään kokonaisharkinnan perusteella ottaen huomioon edellä mainittujen seikkojen ohella mm. yrittäjän ikä ja kokemus alalta sekä koulutus ja yrityksen sijaintipaikka. Yrittäjän työtuloa arvioitaessa voidaan ottaa huomioon myös alan yleinen ansiotaso ja tavoiteltavissa oleva eläketurva. Jos yrittäjä on saanut taiteelliseen tai tieteelliseen työskentelyyn apurahan, johon liittyy eläketurva tai jonka perusteella yrittäjä on ollut velvollinen järjestämään itselleen eläketurvan 1.1.2009 alkaen Melassa, otetaan tämä apuraha yrittäjän eläkelain mukaista työtuloa vahvistettaessa vähentävänä tekijänä huomioon.

TyEL:stä tai MEL:stä siirtymäsäännöksen perusteella YEL:iin 1.1.2014 siirtyvän yrittäjän työtulon tulisi vastata hänen TyEL- tai MEL-työsuhteensa ansiotasoa, jos yrittäjän työpanoksessa ei ole tapahtunut muutosta.

Eläkelaitos antaa valituskelpoisen päätöksen sekä työtulon vahvistamisesta että sen muuttamisesta ja myös työtulon muuttamista koskevan hakemuksen hylkäämisestä.

Työtulo voidaan vahvistaa takautuvasti enintään kulumassa olevalle vuodelle ja kolmelle sitä edeltävälle vuodelle.

Jotta vahvistettu työtulo säilyisi tosiasiallisesti samantasoisena, tarkistetaan se vuosittain palkkakertoimella. Palkkakertoimessa on palkkojen painoarvo 0,8 ja hintojen 0,2.

Työtulon muuttaminen

Jos yrittäjän työtuloon vaikuttavat seikat muuttuvat olennaisesti ja muuten kuin hetkellisesti, tarkistetaan työtulo vastaamaan muuttuneita olosuhteita. Työtuloa ei voida muuttaa takautuvasti, vaan ainoastaan ajassa eteenpäin.

Yrittäjä voi itse hakea työtulon muuttamista. Yrittäjän tulee ilmoittaa eläkelaitokselle työtuloon vaikuttavissa seikoissa tapahtuneet muutokset. Eläkelaitos voi myös muuttaa työtuloa omasta aloitteestaan saamansa tai hankkimansa selvityksen perusteella.

Työtulon tarkistaminen tulee kysymykseen esimerkiksi yritystoiminnan kasvaessa tai supistuessa sekä yrittäjän oman työpanoksen muuttuessa joko pysyvästi tai tilapäisesti vähintään noin vuoden ajaksi (esimerkiksi äitiysloma). Työtulon muuttamisesta annetaan valituskelpoinen päätös.

YEL-työtulo ja vakuutusmaksun jousto

Yrittäjä voi sopia myös maksujoustopa eläkelaitoksen kanssa ja siten vaikuttaa sekä vakuutusmaksujen että karttuvan eläkkeen määrään. Maksujousto

voi yrittäjän taloudellisen tilanteen mukaan olla joko joustoa ylöspäin (lisämaksua), jolloin eläkettä karttuu alkuperäistä enemmän tai joustoa alaspäin, jolloin vastaavasti sekä vakuutusmaksu että karttunut eläke ovat alkuperäistä pienempiä. Käytännössä sovittu maksujousto vaikuttaa eläkkeeseen siten, että sellaisen vuoden, jona maksujoustoa on käytetty, kokonaistyötulo muutetaan vastaamaan maksetun vakuutusmaksun määrää.

Jousto koskee aina yhtä kalenterivuotta kerrallaan ja maksujouaston käytöstä on ilmoitettava kirjallisesti eläkelaitokselle sen kalenterivuoden aikana, jona joustoa aiotaan käyttää.

Kun maksujousto tapahtuu ylöspäin, tulee lisävakuutusmaksun olla vähintään 10 % vahvistetun työtulon mukaisesta vakuutusmaksusta. Lisämaksu voi olla enintään yhtä suuri kuin vahvistetun työtulon mukainen vuotuinen vakuutusmaksu, enintään kuitenkin vahvistettavan työtulon ylärajaa vastaava. Lisämaksu on maksettava sen kalenterivuoden aikana, johon jousto kohdistuu. Alaspäin joustettaessa vähimmäisjousto on 10 % ja enimmäisjousto 20 % vahvistetun työtulon mukaisesta vuosimaksusta. Maksujouaston käyttö ei muuta pysyvästi vahvistetun työtulon tasoa, joten seuraavana vuonna vakuutusmaksu määräytyy taas yrittäjälle vahvistetun työtulon perusteella, ellei hän uudestaan käytä mahdollisuutta joustoon. Yrittäjä voi käyttää joustoa alaspäin kolme kertaa seitsemän vuoden aikana mutta ylöspäin rajoituksetta.

Maksujoustopista on mahdollista sopia vain kerran kalenterivuoden aikana ja vakuutuksen on oltava voimassa koko sen kalenterivuoden, jona joustoa käytetään. Niinä kalenterivuosina, joina yrittäjällä on oikeus aloittavan yrittäjän maksualennukseen, maksujouaston käyttö ei ole mahdollista. Myös eläkkeellä olo ja maksamattomat vakuutusmaksut estävät maksujouaston käytön eikä oikeutta joustoon ole myöskään sen kalenterivuoden jälkeen, jona yrittäjä täyttää 62 vuotta.

Maksujousto (ja sen perusteella laskettu kokonaistyötulo) vaikuttaa täysimääräisesti yrittäjätoiminnan ajalta laskettavaan eläkkeeseen seuraavin poikkeuksin:

- Lisämaksua ja maksun alennusta työkyvyttömyyden alkamista edeltävältä vuodelta ei oteta huomioon työkyvyttömyyseläkkeen tulevan ajan ansioiden määrässä.
- Osa-aikaeläkettä laskettaessa lisämaksua ei oteta huomioon eläketa-pahtumaa edeltävän vuoden osalta.

Kelan myöntämät etuudet (sairausvakuutuksen päiväraha, äitiys-, isyys- tai vanhempainraha) määräytyvät yrittäjälle vahvistetun työtulon perusteella. Ylös- tai alaspäin tapahtunut maksujousto ei siis vaikuta Kelan etuuksien määrään.

Muutoksenhaku YEL-asioissa annettaviin päätöksiin

Yrittäjä voi hakea valittamalla muutosta sekä eläkelaitoksen että Eläketurvakeskukseen YEL-asiassa antamaan päätökseen. Tällaisia päätöksiä ovat esimerkiksi työtuloa, pakkovakuuttamista ja vakuutuksen päättämistä koskevat päätökset.

Annettuun päätökseen tyytymättömän pitää toimittaa valituksensa eläkelaitokselle 30 päivän kuluessa siitä, kun sai päätöksen tiedoksi. Valitus osoitetaan työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnalle, vaikka se toimitetaan päätöksen antaneeseen eläkelaitokseen. Muutoksenhakulautakunnan päätöksestä on vielä mahdollista valittaa vakuutusosoikeuteen, jonka päätös on lopullinen.

YEL-maksujen maksaminen

Yrittäjä voi maksaa vuotuisen YEL-maksunsa vakuutusehtojen mukaisina eräpäivinä (kuun 20. päivä) sovittuina kalenterikuukausina. Vähintään puolet sovituista eräkuukausista pitää olla ennen elokuuta.

Jos YEL-vakuutus tehdään taannehtivasti, erääntyy koko takautuvan ajan maksu yleensä yhtenä eränä.

Erääntyneille YEL-vakuutusmaksuille on yleensä mahdollista saada maksuaikaa, mutta tällöinkin eräpäivän jälkeen maksetulle suoritukselle peritään viivästyskorkea.

Erääntyneet maksamattomat YEL-vakuutusmaksut ovat lain mukaan suoraan ulosottokelpoisia eli eläkeyhtiö voi periä niitä myös ulosottoteitse. Maksamattomia vielä perimiskelpoisia YEL-vakuutusmaksuja on mahdollista periä myös yrittäjälle maksettavasta eläkkeestä. Maksamattomat YEL-vakuutusmaksut vanhentuvat maksuunpanovuotta seuraavan viidennen kalenterivuoden lopussa.

Vanhentuneet maksamattomat vakuutusmaksut vaikuttavat pienentävästi eläketurvaan eli puuttumaan jäävä vakuutusmaksu poistaa tai pienentää kyseisen vuoden eläkekarttumaa.

Aloittavan yrittäjän maksualennus

Aloittavan yrittäjän maksualennuksella kannustetaan siihen, että yrittäjän työtulo vahvistettaisiin yrittäjätoiminnan alusta alkaen oikealle tasolle. Jos YEL:n mukainen yrittäjätoiminta on alkanut ensimmäisen kerran 1.1.2001 jälkeen, saa yrittäjä 25 % suuruisen alennuksen vakuutusmaksusta. Maksualennuksen saa yrittäjätoiminnan 48 ensimmäiseltä kuukaudelta. Jos ensimmäinen yrittäjäjaksoko kestää alle 48 kuukautta, voi maksualennuksen saada

jäljellä olevalle alennusajalle vielä toisessa yrittäjäjaksossa. Kun vakuutusmaksun määrässä otetaan huomioon aloittavan yrittäjän maksualennus, ei yrittäjällä samanaikaisesti ole mahdollisuutta maksujoustoon.

YEL-maksujen vähentäminen verotuksessa

Yrittäjä voi vähentää maksamansa pakollisen YEL-vakuutuksen vakuutusmaksut, myös joustomaksu ylöspäin, kokonaan henkilökohtaisessa verotuksessa joko omasta tai puolisonsa puhtaasta ansiotulosta. Jos yritys on maksanut vakuutusmaksut, vähennys voidaan tehdä yrityksen verotuksessa.

YEL-vakuuttamisen laiminlyönti

Eläketurvakeskus valvoo mm. verotietojen perusteella, että lain piiriin kuuluvat yrittäjät ottavat YEL-vakuutuksen. Jos lain piiriin kuuluvalla yrittäjällä ei ole vakuutusta, Eläketurvakeskus kehottaa yrittäjää ottamaan vakuutuksen. Jos yrittäjä kehotuksesta huolimatta ei ota vakuutusta, ottaa Eläketurvakeskus sen yrittäjän kustannuksella (ns. pakkovakuutus).

Jos yrittäjä ei ota vakuutusta 6 kuukauden järjestelyajan puitteissa, määrää eläkelaitos korotetun vakuutusmaksun (ns. laiminlyöntikorotuksen). Tämä korotus voi olla enintään normaalin vakuutusmaksun suuruinen. Laiminlyöntitilanteissa vakuutusmaksu korotuksineen voi siis nousta kaksinkertaiseksi verrattuna normaaliin vakuutusmaksuun.

Yrittäjätoiminta voidaan vakuuttaa takautuvasti enintään kuluvalta ja kolmelta sitä edeltävältä vuodelta. Tätä varhaisemmalta ajalta yrittäjä menettää oikeuden YEL:n mukaiseen eläkkeeseen, jos vakuuttamista ei ole ajoissa asianmukaisesti hoidettu.

Eläkkeellä ollessa tapahtuva työskentely kartuttaa eläkettä

Pääsääntöisesti myös eläkkeen rinnalla tapahtuva yrittäjätoiminta tulee vakuuttaa YEL:n mukaisesti.

Vanhuuseläkkeen rinnalla tapahtuvan yrittäjätoiminnan vakuuttaminen on ollut kuitenkin 1.1.2007 alkaen vapaaehtoista. Jos yrittäjä haluaa päättää vanhuuseläkkeen rinnalla tapahtuvaa YEL-toimintaa koskevan vakuutuksen, on se siis ollut mahdollista 1.1.2007 alkaen. Näissä tilanteissa vakuutusta ei voi päättää takautuvasti.

Vakuutuksen päättäminen

Jos yrittäjätoiminta on päättynyt tai muuttunut niin pienimuotoiseksi, että työtulo jää alle laissa säädetyn minimimäärän, päätetään YEL-vakuutus, ellei yrittäjä vakuuta toimintaansa vapaaehtoisella YEL-vakuutuksella.

Yrittäjä voi myös päättää YEL-vakuutuksen jäädessään vanhuuseläkkeelle. Vakuutusta ei voi päättää takautuvasti. Yrittäjä voi vapaaehtoisella vakuutuksella vakuuttaa myös vanhuuseläkkeen rinnalla tapahtuvan yrittäjätoiminnan.

Yrittäjän on ilmoitettava eläkelaitokselle vakuutuksen voimassaoloon ja päättämiseen vaikuttavista seikoista ja muutoksista.

Vapaaehtoinen YEL-vakuuttaminen

Jos yrittäjän työtulo on pienempi kuin laissa pakolliselle vakuuttamiselle säädetty vähimmäismäärä, voi yrittäjä kuitenkin halutessaan ottaa vapaaehtoisen YEL-vakuutuksen.

Yrittäjä voi myös vapaaehtoisesti vakuuttaa vanhuuseläkkeen rinnalla harjoittamansa yrittäjätoiminnan.

Vapautukset vakuuttamisvelvollisuudesta

Aiemman, ennen vuotta 2002 voimassa olleen lainsäädännön perusteella yrittäjällä oli mahdollisuus saada tiettyjen edellytysten täytyessä vapautus YEL-vakuuttamisvelvollisuudesta. Vuoden 2007 alusta nämä vapautukset päättyivät vuonna 1961 ja sitä myöhemmin syntyneiltä. Vanhemmille ikäluokille aiemmin myönnetty vapautukset jatkuvat niin kauan, kun vapautuksen edellytykset täyttyvät tai kunnes yrittäjä hakee takaisin YEL:n piiriin.

Säännökset, jotka koskivat ns. vakuuttamatta jättämistä, on myös kumottu. Aiemmin myönnetty vakuuttamatta jättämistä koskevat päätökset päättyivät 31.12.2006.

YEL-eläkkeen määräytyminen

Yrittäjän eläke määrätty yrittäjän kokonaistyötulon perusteella. Kokonaistyötulo lasketaan kullekin kalenterivuodelle erikseen. Sen pohjana on yrittäjälle vahvistettu työtulo, mutta kokonaistyötulossa otetaan tämän lisäksi huomioon mahdolliset joustot ylös- tai alaspäin. Lisäksi kokonaistyötulon määrää alentavat maksamattomat, vanhentuneet YEL-vakuutusmaksut.

Yrittäjän eläkkeen määrä määrätty siis koko yrittäjätoiminnan aikaisten kokonaistyötulojen perusteella. Sen vuoksi on tärkeää, että YEL-työtulo on koko ajan oikealla tasolla. Työtulon huomattava nostaminen vasta viimeisinä yrittäjävuosina ei enää oleellisesti paranna eläkkeen määrää.

Sosiaalietuuksista eläkettä

Vuoden 2005 alusta lukien eläkettä on karttunut ns. palkattomilta ajoilta saatujen sosiaalietuuksien perusteella. Tällaisia palkattomilta ajoilta maksettavia sosiaalietuuksia ovat sairauspäivärahat, erityishoitorahat, äitiys-, erityisäitiys-, isyys- ja vanhempainrahat, aikuiskoulutustuki, liikenne- tai tapaturmavakuutuslain mukaiset ansionmenetykskorvaukset sekä työttömyys- ja kuntoutusetuudet. Eläkettä karttuu näiden etuuksien perusteella yrittäjälle, vaikka hänellä olisi samanaikaisesti voimassa YEL-vakuutus.

Lisäksi eläkkeen yhteydessä maksettavaa etuutta on karttunut vuoden 2005 alusta lukien alle 3-vuotiaan lapsen hoidon ajalta sekä opiskelun ajalta. Etuuden karttumisen lapsenhoidon ajalta kuitenkin edellyttää, ettei samaan aikaan ole voimassa YEL-vakuutusta. Opiskelusta etuutta karttuu vain, jos tutkinto on suoritettu.

Eläkeote

Vuoden 2008 alusta lukien yrittäjät ovat saaneet vuosittain eläkeotteen, josta he voivat seurata työeläkkeensä karttumista sekä sitä, että eläkettä kartuttavat tiedot on rekisteröity oikein eläkelaitosten ja Eläketurvakeskuksen yhteiseen ansaintarekisteriin. Eläkeote sisältää tiedot YEL:n mukaan vakuutetusta yrittäjätoiminnasta sekä yrittäjätoiminnan kokonaistyötulosta. Lisäksi otteella on tiedot niistä palkattomilta ajoilta maksettujen etuuksien perusteena olevista tuloista, joiden perusteella yrittäjälle karttuu eläkettä, sekä tiedot yrittäjän työsuhteista saamista ansioista työntajittain. Tämän lisäksi eläkeotteella on tieto otteen antamisvuotta edeltävän vuoden loppuun mennessä karttuneen eläkkeen määrästä. Otteen antaa se eläkelaitos, jossa yrittäjä on vakuutettu otteen antamista edeltävän kalenterivuoden lopussa tai viimeksi sitä ennen.

Lomakkeet

Yrittäjän on ilmoitettava eläkevakuutusta varten tiedot eläkelaitokselle seuraavilla lomakkeilla. Lomakkeita on saatavissa työeläkelaitosten toimipaikeista ja Eläketurvakeskuksesta. Sähköisenä versiona lomakkeet löytyvät ETK.fi:n lomakepalvelusta.

Eläkelaitokselle lähetettävät lomakkeet:

- vakuutuksen hakeminen: YT-lomake tai eläkelaitoksen vakuutushakemuslomake
- työtulon muuttaminen ja vakuutuksen päättäminen: YM-lomake tai eläkelaitoksen muutosilmoituslomake

Eläketurvakeskukselle lähetettävät lomakkeet:

- yrittäjän hakeutuminen takaisin lain piiriin: YT-lomake tai eläkelaitoksen vakuutushakemuslomake.

Yksilöllinen eläkevakuutus täydentää

Yrittäjän eläketurvan peruslähtökohta on oikealla tasolla oleva YEL-työtulo. Jos lakisääteistä eläkettä halutaan täydentää, yksi keino vanhuuseläkkeen täydentämiseen on yksilöllinen eläkevakuutus. Yksilöllisen eläkevakuutuksen verovähennyskelpoisen maksun edellytys on, että vakuutuksessa eläkeikä vastaa työntekijäin eläkelain kulloinkin voimassa olevaa eläkeikää. Yksilöllisestä eläkevakuutuksesta maksetaan eläkettä vakuutussovinnuksessa määritellyn ajan ja maksettuja vakuutusmaksuja vastaavasti.

Henkivakuutusyhtiö myöntää yksilöllisen eläkevakuutuksen määräajaksi tai vakuutetun eliniäksi. Se ei anna yrittäjälle ja hänen perheelleen jatkuvaa pysyvää turvaa työkyvyttömyyden, työttömyyden ja kuoleman varalta niin kuin YEL-vakuutus. Lisäksi yksilöllisen eläkevakuutuksen vakuutusmaksujen täysimääräistä verovähennysoikeutta on rajoitettu.

YEL-vakuutuksen ja vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen eroja

Turvalaji	YEL-vakuutus	Yksilöllinen eläkevakuutus
Vanhuuseläketurva	Eläkettä maksetaan eläkkeelle siirtymisestä jäljellä olevan elinajan	Eläkettä maksetaan sopimuksen mukaisesti joko määräajan tai jäljellä olevan elinajan, aikaisintaan työeläkelain mukaisesta vanhuuseläkeikästä lukien (v. 2012, 63 vuotta).
Työkyvyttömyyseläketurva	Eläkettä maksetaan eläkeoikeuden alkamisesta työkyvyttömyysajan. Työkyvyttömyyseläke muuttuu 63-vuoden iässä vanhuuseläkkeeksi. ¹⁾	Ei yleensä sisällä varsinaista työkyvyttömyysturvaa. Pysyvä työkyvyttömyys tosin on yleensä peruste, jolla vakuutussäästön voi nostaa ennen vakuutussovinnuksen mukaista eläkeikää.
Työttömyyseläketurva (koskee vain ennen 1950 syntyneitä)	Eläkettä maksetaan eläkeoikeuden alkamisesta työttömyysajan. Työttömyyseläke muuttuu 63-vuoden iässä vanhuuseläkkeeksi. ²⁾	Ei ole. Työttömyys tosin on yleensä peruste, jolla vakuutussäästön voi nostaa ennen eläkeikää.

Turvalaji	YEL-vakuutus	Yksilöllinen eläkevakuutus
Perhe-eläketurva	Maksetaan eläkkeeseen oikeutetuille leskelle ja alaikäisille lapsille	Ei yleensä sisällä perhe-eläketurvaa. Kuoleman varalta sopimukseen voi liittää henkivakuutuksen, jonka perusteella määrätyille edunsaajille maksetaan kuolintapauskorvaus.
Muu sosiaaliturva (mm. Kelan maksamat sairaus-, äitiys-, isyys- ja vanhempainpäivärahat)	Vahvistettu YEL-työtulo määrittää päivärahan tason	Ei vaikutusta korvauksen tasoon
Ns. tuleva aika	Työkyvyttömyys-, työttömyys- ja perhe-eläkkeen määrää korottaa tavallisesti myös 63 vuoden ikään jäljellä oleva aika.	Ei oteta huomioon.
Indeksiturva	Palkat ja työtulot tarkistetaan palkkakertoimella sekä eläkkeet työeläkeindeksillä.	Yleensä vakuutussäästölle maksetaan laskuperustekorkoa ja asiakashyvitystä ja/tai vakuutussäästö on sidottu valittujen rahastojen arvon kehitykseen. Vakuutussuunnitelman mukaiset maksut voidaan sitoa indeksiin.
Ns. vapaakirjaoikeus	Jos yritystoiminta päättyy, kertynyt eläke eli ns. vapaakirja tallennetaan palkkakertoimeen sidottuna odottamaan eläkkeen alkamista.	Jos yrityksen ottamassa vakuutuksessa vakuutetun työsuhde vakuutuksenottajayritykseen päättyy, jää eläkesäästö pääsääntöisesti odottamaan vakuutetun eläkeikää. Yritys voi kuitenkin rajoittaa em. vapaakirjaoikeutta. Jos vakuutetun työsuhde vakuutuksenottajayritykseen päättyy, eikä vakuutetulla ole vapaakirjaoikeutta, voi yritys nostaa vakuutussäästön itselleen. Yleensä vakuutetulle syntyy vapaakirjaoikeus säästöihin, jos yritystoiminta päättyy.

Turvalaji	YEL-vakuutus	Yksilöllinen eläkevakuutus
Vakuutusmaksujen verovähennysoikeus	YEL-perusvakuutuksen, jouston lisämaksun ja YEL-lisäeläkevakuutuksen maksut ovat rajoituksetta vähennyskelpoisia. Eläke verotetaan aikanaan eläketulona.	Verovähennyskelpoisen vakuutusmaksun edellytys on, että vakuutuksessa eläkeikä vastaa TyEL:n kulloinkin voimassaolevaa vanhuuseläkeikää (v. 2012, 63 vuotta). Vuoden 2005 alusta alkaen enimmäisvähennys on ollut 5000 euroa/v pääomatuloista. Jos ei ole pääomatuloja, vähennys tehdään nk. erityisenä alijäämähyvityksenä ansiotulojen veroista. Alijäämähyvitys siirtyy puolisolle, jos vakuutettu ei itse voi sitä käyttää. Yksityishenkilön ottamassa vakuutuksessa eläke verotetaan aikanaan pääomatulona. Jos vakuutusnottajana on kuitenkin yritys, on eläke saajalleen eläketuloa.
Vakuutusmaksuista joustoa	Eläkeoikeuteen vaikuttavaa YEL-vakuutusmaksua voi vuosittain joko korottaa (enintään kaksinkertaiseksi) tai alentaa (10–20 prosenttia). Varsinaisen Yel-vakuutusmaksun voi suorittaa kerralla tai useammassa erässä sovittuina eräpäivinä.	Maksutapa on yleensä joustava ja maksuja voi maksaa enemmän tai vähemmän kuin on sovittu. On myös sellaisia vakuutuksia, joissa joustavuus on rajatumpaa.
Osa-aikayrittäminen ja eläke	60 vuoden iästä mahdollisuus eläkkeellä tuettuun osa-aikayrittämiseen. Osa-aikaeläke edellyttää yrittäjätoiminnan puolittamista ja eläkettä karttuu osa-aikatyötulon osalta normaalisti. Ennen vuotta 1953 syntyneillä ikäraja on 58 vuotta ja heille karttuu eläkettä myös kokoaika- ja osa-aikatyötulojen erotuksesta 0,75 % vuodessa.	Yksilöllisen eläkkeen nostaminen ei ole suoraan sidottu työn tekemiseen tai lakisääteisen eläkkeen nostamiseen. Eläkkeen nostamisen voi aloittaa kuitenkin vasta työeläkelain mukaisessa vanhuuseläkeiässä. Mahdollista on kuitenkin lykätä vapaaehtoisen eläkkeen nostamista.

1) Ennen vuotta 2006 alkaneen työkyvyttömyyden perusteella myönnetty työkyvyttömyyseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi 65 vuoden iässä.

2) Ennen vuotta 2006 alkanut työttömyyseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi 65 vuoden iässä.

Esimerkkejä YEL-eläketurvasta ja vakuutusmaksuista

1. Esimerkki

Yrittäjäeläke YEL-työtulon ja vuosien mukaan

Oheisesta taulukosta näkee, kuinka työtulon määrä ja yrittäjävuodet vaikuttavat YEL-eläkkeen määrään. Taulukko on kaksiosainen. Yläosa (toimintavuosia 1–20) kertoo vanhuuseläkkeen määrän yrittäjäajalta olettaen, että koko yrittäjätoiminta on tapahtunut ennen kuin yrittäjä on täyttänyt 53 ikävuotta. Alaosa kertoo vanhuuseläkkeen määrän 65 vuoden iässä olettaen, että koko tätä edeltänyt aika (20–40 vuotta) on ollut toimintavuosia. Eläkkeen määrä on laskettu vuoden 2005 alusta voimaan tulleen säädösin.

YEL-toiminnasta karttuva eläke

YEL- vuosia	Työtulo euroa/v						
	10 000	20 000	30 000	40 000	50 000	60 000	70 000
	YEL-eläke euroa/kk Vanhuuseläke, kun kaikki yrittäjätoimintavuodet ovat ennen 53 ikävuoden täyttämistä						
1	13	25	38	50	63	75	88
5	63	125	188	250	313	375	438
10	125	250	375	500	625	750	875
15	188	375	563	750	938	1 125	1 313
20	250	500	750	1 000	1 250	1 500	1 750
	YEL-eläke euroa/kk Vanhuuseläke, kun yrittäjätoiminta jatkuu 65 ikävuoteen						
20	333	667	1 000	1 333	1 667	2 000	2 333
25	396	792	1 188	1 583	1 979	2 375	2 771
30	458	917	1 375	1 833	2 292	2 750	3 208
35	521	1 042	1 563	2 083	2 604	3 125	3 646
40	583	1 167	1 750	2 333	2 917	3 500	4 083

Kansaneläke ei ole eläkkeissä mukana.

YEL-vuosilla tarkoitetaan YEL:n piirissä toteutunutta aktiiviaikaa (toimintavuosia) silloin, kun yrittäjä lopettaa yrittäjätoiminnan tai siirtyy vanhuuseläkkeelle. Ennen 53 ikävuoden täyttämistä eläkettä karttuu 1,5 % vuotta kohden. Jos yrittäjätoimintaa on sen jälkeen, eläkettä karttuu 1,9 % ikävälillä 53–62 ja 4,5 % ikävälillä 63–68.

Vanhuuseläkkeen määrään vaikuttaa vuodesta 2010 alkaen elinaikakerroin. Elinaikakerroin määrätään jokaiselle syntymävuosiluokalle erikseen sille vuodelle, jona kukin syntymävuosiluokka täyttää 62 vuotta. Alkava vanhuuseläke kerrotaan ikäluokan elinaikakertoimella (0,98689 vuonna 2011). Jos vanhuuseläke alkaa ennen sitä vuotta, jolloin eläkkeensaaja täyttää 62 vuotta, kerrotaan vanhuuseläke eläkkeen alkamisvuodelle 62-vuotiaille vahvistetulla kertoimella. Yllä olevassa esimerkissä olevat eläkkeen määrät siis kerrotaisiin vielä kyseisen henkilön 62 iän täyttämivuodelle vahvistetulla kertoimella.

2. Esimerkki

Joustopmaksujen vaikutus yrittäjäeläkkeen perusteena olevaan työtuloon

Jos yrittäjä maksaa lisämaksua tai vähennettyä maksua, niin eläkkeen perusteena oleva työtulo (kokonaistytötlö) muutetaan vastaamaan maksettujen vakuutusmaksujen määrää (ks. YEL-työtulo ja vakuutusmaksun jousto s. 71).

Esimerkki: Yrittäjän vahvistettu työtulo on 22 000 euroa/vuosi.

Jos vakuutusmaksuprosentti on 22,5 %, tätä vahvistettua työtuloa vastaava maksu on 4 950 euroa. Yrittäjämme päättää maksaa lisämaksua 2 475 euroa, jolloin kokonaistytötlöksi tältä kalenterivuodelta tulee $(4\,950 + 2\,475) / 0,225 = 33\,000$ euroa. Jos yrittäjä päättääkin alentaa työtuloaan 10 %, alenee YEL-vakuutusmaksu 495 euroa. Tällöin kokonaistytötlö ko. vuodelta on $(4\,950 - 495) / 0,225 = 19\,800$ euroa.

Eläkkeen perusteena oleva työtulo saadaan siis jakamalla yrittäjän maksamien vakuutusmaksujen yhteismäärä maksuprosentin sadasosalla. Korkotekijän vuoksi tulos riippuu pienessä määrin siitä, mihin aikaan vuodesta lisämaksu on maksettu. Alkuvuodesta maksettu lisämaksu tuottaa suuremman kokonaistytötlön kuin loppuvuodesta maksettu samansuuruisen maksu. Esimerkissä on oletettu, että lisämaksu on maksettu heinäkuun 1. päivänä.

3. Esimerkki

Jos yrittäjä tulee työkyvyttömäksi

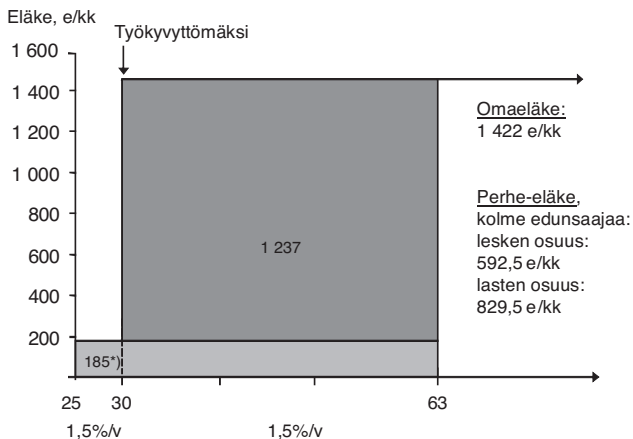
Esimerkissä 1 YEL-vuosilla tarkoitettiin vain YEL:n piirissä toteutunutta aktiiviaikaa (toimintavuosia) tilanteessa, jossa yrittäjä lopetti yrittäjätoiminnan tai siirtyi suoraan vanhuuseläkkeelle. Jos yrittäjätoiminta päättyykin työkyvyttömyyteen tai muuhun ennenaikaiseen eläketapahtumaan, YEL-vuosilla tarkoitetaan toteutuneen aktiiviajan lisäksi myös aikaa eläketapahtumahetkestä 63 vuoden ikään.

Yrittäjä aloitti yrittäjätöiminnan 25-vuotiaana ja vahvasti YEL-vuosityötulokseen 30 000 euroa. Hän sairastuu ja jää työkyvyttömyyseläkkeelle 30-vuotiaana – vain viiden aktiivivuoden jälkeen. Hänen työkyvyttömyyseläkettään laskettaessa otetaan huomioon viiden aktiivivuoden lisäksi myös aika eläketapahtumasta 63-vuoden ikään, eli eläkkeen perusteena olevat ansiovuodet määräytyvät seuraavasti:

YEL-vuosien erittely	Vuosia	Karttuma	Jakson kokonais-karttuma %	euroa/kk
YEL-vuodet yrittäjäjaksolta 25–30v	5	1,5	7,5	188 ^{*)}
YEL:n tuleva aika ikävälillä 30–63v	33	1,5	49,5	1 237 ^{*)}
Yhteensä	38		57	1 425 ^{*)}

Myös työkyvyttömyyseläkkeen määrään vaikuttaa vuodesta 2010 alkaen elin-aikakerroin. Työkyvyttömyyden alkamiseen mennessä ansaitun eläkkeen osuus kerrotaan eläketapahtumavuonna 62 vuotta täyttävän ikäluokan elin-aikakertoimella (0,98351 vuonna 2012). Elinaikakerroin pysyy samana, kun työkyvyttömyyseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi.

) Jos esimerkissä eläketapahtumavuodeksi oletetaan vuosi 2012, on **ansaittu eläke tällöin $188 \times 0,98351 = 185$ ja eläke yhteensä 1 422 euroa/kk.*

Jos esimerkin yrittäjä olisi kuollut työkyvyttömäksi tulohetkellä, perhe-eläke laskettaisiin kuten edellä, eli edunjättäjän eläkeoikeuden perusteella. Maksettavan eläkkeen määrään vaikuttaa edunsaajaomaisten lukumäärä ja lähinnä lesken oma elämäntilanne (jos ainoa edunsaaja). Jos edunsaajina on kuitenkin leski ja kaksi alle 18-vuotiasta lasta on perhe-eläke ylläkuvatun työkyvyttömyyseläkkeen suuruinen jakautuen seuraavasti:

Perhe-eläke, kolme edunsaajaa:			
lesken osuus	5/12	592,5	e/kk
lasten osuus	7/12	829,5	e/kk
Yhteensä		1 422	e/kk

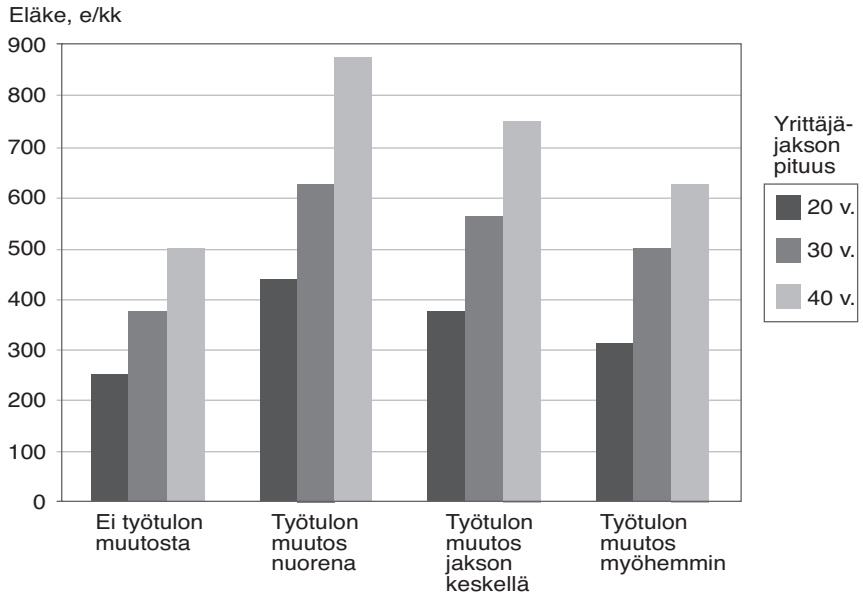
Esimerkin tapauksessa yrittäjän yrittäjätyöllä ansaittu eläkeosuus (185 e/kk) on varsin pieni osa (n. 13 %) koko YEL-vakuutuksen takaamasta yrittäjäeläkkeestä (1 422 e/kk). Sen maksamisen lähtökohtaisena alkamishetkenä on 63 vuotta, joten ikävuodet välillä 30–63 vuotta ovat ns. tulevan ajan eläkettä.

Nuorille työkyvyttömyyseläkkeeseen tulee viiden vuoden jälkeen kerta-korotus, jonka suuruus määräytyy sen mukaan minkä ikäinen eläkkeensaaja on korotushetkellä (tämän esimerkin tapauksessa korotus olisi 21 %). Lisäksi eläkettä tarkistetaan vuosittain työeläkeindeksillä.

Perhe-eläke päättyy lasten osalta täysi-ikäisyyteen ja leskeneläkkeeseen tehdään lesken omien tulojen perusteella vähennys kun nuorin perhe-eläketä saanneista lapsista täyttää 18 vuotta. Leskeneläkkeen vähentämisessä lesken oma työeläke otetaan huomioon sen suuruisena kuin se on tuona ajan-kohtana tai minkä suuruinen se olisi, jos leski olisi tullut työkyvyttömäksi lapsen 18 vuoden iän täyttämishetkellä.

4. esimerkki

Työtuloa kannattaa korottaa mieluummin varhain kuin myöhään

Kuvion pylväät edustavat 12 erilaista yrittäjäuraa, joissa kaikissa YEL-alkutyötulo on 10 000 e/v. Vasemmanpuoleisin pylväskolmikko kertoo, miten eläke kasvaa yrittäjäjakson pidentyessä (20, 30 ja 40 vuotta) ilman työtulokorotuksia. Toisessa pylväskolmikossa yrittäjä on kaksinkertaistanut vuosityötulonsa (10 000 eurosta 20 000 euroon) yrittäjäjakson alkupuolella (5,10 ja niinikään 10 vuotta yrittäjätoiminnan alusta), kolmannessa yrittäjäjakson puolivälissä (10, 15 ja 20 vuotta alusta) ja viimeisessä yrittäjäjakson loppusuoralla (15, 20 ja 30 vuotta alusta). Muutoksen ja muutoshetken vaikutus eläketurvan tasoon on kuvioista helposti nähtävissä.

YEL-asioita hoitavat eläkelaitokset

Eläke-Fennia
Kansakoulukuja 1
00041 ELÄKE-FENNIA
puh. 010 5031
www.fennia.fi

Eläke-Tapiola
Revontulenkujat 1
02010 TAPIOLA
puh. 09 453 3680
www.tapiola.fi

Etera
Palkkatilanportti 1
00240 HELSINKI
puh. 010 553 300
www.etera.fi

Ilmarinen
Porkkalankatu 1
00018 ILMARINEN
puh. 010 28 411
www.ilmarinen.fi

Pensions-Alandia
Ålandsvägen 31
PB 121, 22101 MARIEHAMN
Tel. 018 29 000
www.alandia.com

Varma
Salmisaarenranta 11
PL 1, 00098 VARMA
puh. 010 2440
www.varma.fi

Veritas-Eläkevakuutus
Olavintie 2
PL 133, 20101 TURKU
puh. 010 55 010
www.veritas.fi

Apteekkien Eläkekassa
Kalevankatu 13
00100 HELSINKI
puh. 09 6126 2734
s-posti: riitta.jokitie@aekassa.fi

Turkistarhaajien Eläkekassa
1.1.2010 alkaen katso Ilmarinen

Yrittäjien Eläkekassa Oma
Puijonkatu 27 A 14
PL 1, 70101 KUOPIO
puh. 044 3668 681 ja
044 3668 682
s-posti:
tuija.suominen@elakekassa.fi

Eläketurvakeskus
PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Eläketurvakeskus
00065 ELÄKETURVAKESKUS
Puhelin 029 411 20
www.etk.fi

Eläketurvakeskuksesta ja YEL-asioita
hoitavista eläkelaitoksista saa esitteitä
sekä neuvontaa YEL-asioissa.

ISSN (pdf) 1796-7449

